

# Slovenski Pravniki

Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

## VSEBINA:

1. Dr. Anton Štuhec: Kazenskospodna zaščita preskrbe prebivalstva . . . . . 1
2. Dr. Albin Kandare: Knjigovodstvo, pravo in sodstvo . . . . . 22
3. Dr. Ivan Grašič: Nagrada javnega notarja kot sodnega poverjenika za sestavo inventarja v zapuščinskem postopku . . . . . 34
4. Književna poročila . . . . . 39
5. Razne vesti . . . . . 45

Prilogi: Odločbe kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh II, št. 398 do 410 (p. 26, str. 401—416).

Odločbe v upravnih stvareh I, št. 87 do 95 (p. 10, str. 145—160).

V LJUBLJANI 1941

UREDNIK: DR. RUDOLF SAJOVIC

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Rokopisi naj se pošiljajo:

Uredništvo „Slovenskega Pravnika“ v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I  
Izhaja mesečno. — Naročnina 60 din na leto.

Članarina (naročnina) naj se nakazuje na čekovni račun Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 11.870 (Društvo „Pravniki“ v Ljubljani).

Naročnina za „Slovenski Pravniki“ znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštini hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tjakaj; upoštevajo se samó prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe:

Slovenski Pravniki l. 1909 do 1922 à 40 din, posamezni snopiči à 15 din.

Slovenski pravnik l. 1923. dalje à 80 din, posamezni snopiči (dvojne številke) po 15 din, št. 11 do 12 l. 1935 po 30 din.

Posamezni nepopolni izvodi II. knjige Odločb kasacijskega sodišča v civilnih stvareh (manjkata 2 ali 3 pole) po 40 din.

Posamezne pole kasacijskih odločb, kolikor so v zalogi, po 8 din.

Pol stoletja Društva „Pravnik“. Spominska knjiga. 1939. Cena 60 din.

Mnenja o Predhodnem načrtu državlanskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo. Cena 80 din. Posamezne pole po 5 din.

Spomenica na drugi Kongres pravnika po 25 din.

Spomenica Kongresa pravnika 1939 po 45 din.

Dr. M. Dolenc: Simbolična pravna dejanja in izražanja med Slovenci — po 15 din.

Dr. J. Agneletto: Prva knjiga novega italijanskega državlanskega zakonika — po 15 din.

Dr. Fr. Skabernè: Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki — po 15 din.

Upredna slavenska pravnička terminologija — po 30 din.

V posebne, enotne platnice veže posamezne letnike „Slovenskega Pravnika“ knjigoveznica J. Žabjek v Ljubljani, Dalmatinova ulica.

## Kazenskosodna zaščita preskrbe prebivalstva.

Dr. Anton Štuhec.

Pri današnjem stanju gospodarskih razmer se med mnogimi drugimi krilaticami vedno pogosteje sliši klic po uravnanem gospodarstvu. Dasi gospodarska zakonodaja okleva, da bi se temu odzvala, je bila državna uprava zaradi fluktuacij na blagovnem trgu, nastalih v drugem polletju preteklega leta, vendar primorana, izdati celo vrsto izrednih ukrepov,\* ki lomijo z načelom svobodnega gospodarstva. Formalno opravičilo zato je imela vlada v širokem pooblastilu finančnega zakona 1939/40 (§ 113), da sme izdajati uredbe z zakonsko močjo zaradi ureditve in olajšave gospodarskih razmer v državi in vobče zaradi pospeševanja gospodarske delavnosti. K temu je prišla uredba z dne 16. septembra 1939 (Sl. L. 472/77—1939) s pravico ministr-

\* Upoštevana je snov sodne pristojnosti do 1. januarja l. 1941; v glavnem naslednje uredbe, ki se navajajo, kakor slede:

ur. I: Uredba z zakonsko močjo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije, Sl. L. 480/78, 1939;

ur. II: Uredba o kontroli cen, Sl. L. 68/15, 1940;

ur. III: Uredba o prometu s koruzo, Sl. L. 250/45, 1940;

ur. IV: Uredba o kontroli zaloge blaga, Sl. L. 275/45, 1940;

ur. V: Navodilo za izvrševanje uredbe o prometu s koruzo, Sl. L. 287/51, 1940;

ur. VI: Uredba o maksimiranju cen in prisilnem odkupu pšenice in koruze, Sl. L. 296/53, 1940;

ur. VII: Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o maksimiranju cen in prisilnem odkupu pšenice in koruze, Sl. L. 317/55, 1940;

ur. VIII: Uredba o prometu s pšenico in državni intervenciji na pšeničnem trgu v gospodarskem letu 1940/41, Sl. L. 356/62, 1940;

ur. IX: Uredba o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom, Sl. L. 415/70, 1940;

ur. X: Uredba o kontroli cen na drobno, Sl. L. 420/71, 1940;

ur. XI: Uredba o oljnatem semenu in jedilnem olju, Sl. L. 444/74, 1940;

ur. XII: Uredba o ureditvi blagovne prodaje, Sl. L. 612/91, 1940;

ur. XIII: Uredba o prometu s koruzo v letu 1940/41, Sl. L. 684/97, 1940;

ur. XIV: Uredba o mletju in kruhu, Sl. L. 706/100, 1940;

ur. XV: Naredba o prijavljanju proizvodnje prometa in zaloga blaga, Sl. L. 733/103, 1940.

skega sveta, z uredbami menjati obstoječe zakone, uredbe in predpise ter donášati nove, kolikor to zahtevajo javni interesi. Na prvi osnovi je bila izdana uredba z zakonsko močjo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije, na drugi številne druge, nove so še medpotoma. Vse te uredbe in predpisi urejajo v svojem končnem cilju vprašanje tekoče preskrbe prebivalstva in so stvarno izjemne omejitve svobodnega gospodarstva, dasi imanentno s svojo daljšo življenjsko dobo nevidno dobivajo značaj rednih ukrepov. Njih področje je razdeljeno med upravno in sodno oblastvo. Ker sodišču poverjeni posli zaradi številnosti niso preveč pregledni, hočemo v tej razpravi podati kratek kritičen pregled nove zakonodaje glede preskrbe prebivalstva predvsem v materialnopravnem pa tudi procesualnem pogledu.

Nova gospodarska zakonodaja je na eni strani imela nalogo kreirati poleg občę uprave potrebno formalno ustrojstvo ter institucije, katerih sodelovanje z občę upravo naj zavaruje preskrbovalne interese (urad za kontrolo cen, rezerva hrane, preskrbovalne ustanove itd., za dravsko banovino Sl. L. 681/96—1940 in odsek za uravnano kmetijsko gospodarstvo Sl. L. 628/92—1940). Na drugi strani je ta zakonodaja v obsežni meri razširila krog materialnopravnih predpisov. Kot osnovna misel prepleta te predpise cilj vzdrževanja reelnega gospodarskega obtoka od producenta preko posredovalca do potrošnika ter regulacije njegovih motenj.

Zaščita se v prvi vrsti nanaša na

### življenjske potrebščine

(čl. 1 ur. I).

Kaj je razumeti s temi, v zakonu naravnost ni povedano, indirektno pa orisano tako, da se demonstrativno našteva, kaj spada pod ta pojem. Sem se šteje vse, kar je potrebno za negovanje telesa (hrana in oblačilo v najširšem smislu), kurjava in razsvetljava. Svoječasni zakon z dne 24. marca 1917 št. 151 drž. zak. je definiral potrebščine kot premičnine, ki služijo za življenjske potrebe ljudi in živali neposredno ali posredno. Nemški zakon z dne 8. maja 1918 je govoril o predmetih dnevnih potreb. V bistvu je sedaj posneta dikcija zakona o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije z dne 30. decembra 1921, Ur. L. št. 5/6 iz leta 1922, vendar s spremembo, da so v čl. 1 odst. 1 Ur. I. mišljene le življenjske potrebščine v ožjem smislu, ker so drugi predmeti, ki spadajo pod zaščito, našteti posebej. Ostala pa je nespremenjena osnovna misel, da je živ-



ljenjska potrebščina tudi tisto, kar služi posredno za cilje prehrane, ker so zaščiteni tudi živalska hrana in predmeti, ki so potrebni za kmetijsko proizvodnjo (kmetijske priprave, orodje, ostala sredstva, za proizvodnjo potrebna). Četudi ni v zakonu posebej izraženo (kakor je podobno bilo v pravilniku z dne 7. septembra 1922, Ur. L. št. 511/99—1922), je vendar osnovna misel zaščite življenjskih potrebščin predpostavka gotove povprečne kulturne stopnje, ne glede na krajevne razmere, ki so različne. Nepogrešljivost ali nujnost potrebe se ne zahteva, zadošča, da gre za življenjske potrebščine sploh. Tudi ni važno, ali gre za predmet velike ali manjše prehranjevalne vrednosti ali poleg prehranjevalnega momenta za povečani ali posebni užitek. Brez pomena je nadalje, kje se življenjska potrebščina izdeluje, nahaja ali razdeljuje, bistveno je objektivna sposobnost, da blago služi za kritje življenjskih potreb. Zaradi tega obsega pojem tudi vsa nadomestila (glej prejšnji zakon o prometu z nadomestilnimi živili z dne 31. marca 1918 št. 125 drž. zak.), ako so namenjena za prehranjevalne svrhe, prav tako ne glede na hranilno vrednost. Pojem življenjske potrebščine končno ne zahteva, da gre za t. zv. ljudsko hrano, nego obsega tudi tiste predmete, ki odgovarjajo posebnemu ali krajevnemu okusu (običaji). Potemtakem pojem življenjske potrebščine ni nekaj stalnega, ampak se spreminja s fluktuacijo življenjskih prilik. Zaradi proizvodnje življenjskih potrebščin je bilo potrebno, vzeti pod zaščito gradbeno in pogonsko gradivo kakor sploh ves material in orodje, ki je potrebno za izdelovanje vseh predmetov zaščite, zlasti pa stanovanjskih in poslovnih prostorov, ki so kot predmet zaščite posebej navedeni. Izvzeti od zaščite so izrečno kmetijski proizvodi iz lastnega posestva, v lekarnah prodana zdravila, monopolizirani predmeti in predmeti, ki so v spisku luksuznih predmetov po zakonu o skupnem davku na poslovni promet. Prvo izjemo je posebej pozdraviti, ker se je okoristila z izkušnjami zakonodaje med prvo svetovno vojno, da se stroški kmetijske proizvodnje ne dajo zanesljivo določiti in da tukaj tudi odrekajo surogatne mere ocenjevanja. Nove, pa pravilne so ostale izjeme, ker so itak predmet uravnane uprave. Lüksuzni predmeti pa že po splošnih življenjskih pojmi niso nikake potrebščine.

Pri nemogočnosti dati stabilno definicijo je zakonodavec široko odprl vrata zaščiti s tem, da je z generalno klavzulo sprejel v zaščiteni krog tudi „druge predmete nujne potrebe“, to so razen pod št. 1 do 5 navedenih. O nuj-

nosti potrebe, s čimer so se po prejšnji zakonodaji (čl. 1 prav. z dne 7. septembra 1922) razumevali tisti predmeti, „ki varujejo ter pospešujejo telesni obstoj širokih slojev ter omogočajo življenje po današnjih kulturnih potrebah“, pri življenjskih potrebščinah ni bilo govora. Je za te druge predmete potrebna posebna nujnost v tem širokem smislu? Menimo, da tukaj ni diferencirana stopnja potrebe, da si rabi beseda „nujne potrebe“, in da gre za sinonimno misel, ker so tukaj predhodno navedeni predmeti št. 1—5 v dobi, ko čuti zakonodavec potrebo, s kazenskimi sankcijami pobijati druginjo in antisocialno špekulacijo, samo po sebi nujno potrebni (arg. drugi). Poudarek leži na besedi potreba. Po tem predpisu bo na pr. presojati, ali spadajo knjige v krog zaščiteneh predmetov.

Ko zakonodavec razlikuje življenjske potrebščine in „ostalo blago“, je s tem razumeti vse predmete iz čl. 1 ur. I., kolikor ne spadajo pod ožji pojem po čl. 1 odst. 1 št. 1 l. c. ter niso izrečno izvzeti.

### Okvara in uničevanje življenjskih potrebščin.

Vsak državljan ima poleg moralne tudi pravno dolžnost, varovati človeško in živalsko hrano pred okvarami ter uničevanjem in hrano primerno shranjevati. Državna uprava je upravičena postopati zoper osebe, ki te dolžnosti zemarjajo (čl. 18 ur. o rezervah hrane z dne 6. julija 1959, št. 64/14—1940). Kdor namerno uničuje človeško in življenjsko hrano ter druge kmetijsko-živinorejske proizvode, se kaznuje po §§ 187 do 190 kz., ako se je uničevanje zgodilo s požigom, drugače pa po § 365 kz. (čl. 19 l. c.). Z dostavkom „namerno“ zakon ni hotel poostriiti krivdne oblike napram občemu kazenskemu zakonu, kar sledi iz celotnega besedila tega predpisa, ker v glavnem le ponavlja kazensko odgovornost za taka dejanja po občem kazenskem zakonu. Pač pa je zakon glede na javnopravni značaj tega predpisa deklariral obči kazenski zakon tako, da so človeška in živalska hrana in drugi kmetijskoživinorejski proizvodi javna dobrina in zaradi tega njih poškodba in uničevanje kaznivo že po službeni dolžnosti (§ 365/5 kz.). Razen tega je s posebnim predpisom od življenjskih potrebščin stavljena pod kazen le še pokvara zdrave koruze, da bi se uporabila za industrijske svrhe (čl. 11/2 ur. XIII).

Dasi splošna opozoritev čl. 19 l. c. na prijavno dolžnost glede kaznivih dejanj po § 155 kz. očitvidno ne razlikuje, da je ustanovljena ta dolžnost le za zločinstva, vendar ni uza-

konjena posebna dolžnost takih prijav za prestopke po § 190 in 365 kz.

Neizpolnitve dobavnih pogodb niso stavljene pod kazenske sankcije (čl. 13 prav. k ur. o rezervah hrane, Sl. L. št. 95/20—1940).

Da zaščiti zgoraj navedene cilje glede potrošnih interesov prebivalstva, se je državna uprava izmed mnogih mogočih blažjih ali strožjih posegov v individualno gospodarsko sfero poslužila sledečih sredstev:

**1. Zaščita najemninskega razmerja** (čl. 11 ur. I). Od dne 25. septembra 1939 se najemnine za stanovanja in poslovne prostore ne smejo povišati in ne smejo biti višje kot so bile na dan 1. septembra 1939. Najmodavec, ki bi vkljub temu zvišal najemnino, stori prestopok in se kaznuje z zaporom do treh mesecev in v denarju do 20.000 din. V zvezi s tem urejuje uredba o omejitvi rabadavčevih pravic glede odpovedi stanovanj in poslovnih prostorov z dne 17. oktobra 1940 (Sl. L. 572/86—1940) odpovedne razloge, uredba z dne 30. oktobra 1940 (Sl. L. 597/89—1940) pa urejuje postopek.

**2. Prodajalna dolžnost** (čl. 2 odst. 1 ur. I). Vsak proizvajalec, posrednik ali prodajalec življenjskih potrebščin bodisi na debelo ali drobno, je dolžan imeti na prodaj („izlagati prodaji“) življenjske potrebščine ter ostalo blago, ki ga je produciral ali nabavil za prodajo. Storilci so tukaj naštetih legitimni predstavniki trgovskega prometa. Prepovedano je vsako odtegotvanje blagovne zaloge prodajnim svrham. S tem je prizadeto vsako skrivanje blaga ne glede na obseg, pa tudi vsako zadrževanje normalnega časa za opravo prodaje vobče, prepovedana pa tudi konkretna odklonitev prodaje posameznega blaga. Z zadnje navedenim primerom je uveden v naš kazenski sistem spet dardanariat (glej § 482 a. kz.), ki ga novi kazenski zakon ni prevzel. Mora iti za blago, ki je namenjeno za prodajo. S posredovalci je mišljeno samo legitimno posredništvo, vendar pa bo pri vsaki vrsti blaga presojeti tudi konkretne prilike trpečega gospodarstva in zaradi izrednih razmer nastale spremembe. Tiha predpostavka prodajalne dolžnosti je dejanski obstoj in aktiviteta podjetja. Izločeni člani rednega gospodarskega obtoka ne spadajo pod to dolžnost. Krivdna oblika je naklep, lahko tudi dolus eventualis. Ne zahteva se posebna namera špekuliranja na izkoriščevalne dobičke. Antisocialnost je v kaznivem dejanju samem. Vsako odtegotvanje blaga prodajnim namenom zmanjšuje prometno blagovno zalogo in avtomatično s tem

vpliva na gibanje cen. Na drugi strani so s tem ravnanjem že sami po sebi prizadeti potrošnikovi preskrbovalni interesi, ki so enakovrstno predmet zaščite. Predaleč bi šla zahteva, da je dokazovati še namero, s prepovedanim dejanjem špekulirati na povišanje cen, ker bi težkoče takega dokazovanja po večini paralizirale zakonite cilje.

V ozki zvezi s prodajalno dolžnostjo je

**3. Omejevanje produkcije, nabave in prodaje** (čl. 2 od. 5 ur. I). Vsako tako dejanje je prepovedano. Misli se na obseg produkcije nabave in prodaje, na skrčenje. Objektivni dejanski stan obstoji torej v zmanjšanju blagovne množine. Blago mora eksistirati, drugače prestopok ni mogoč. Pri produkciji je storilec lahko samo producent sam, glede nabave in prodaje življenjskih potrebščin je lahko storilec vsakdo, trgovec, obrtnik itd., ne glede ali gre za poklicno ali nepoklicno delo. Vsako zmanjšanje ponudb vpliva neugodno na stanje cen, vendar pa je potrebno, da prepovedano omejevanje „povzroči“ povišanje cen življenjskim potrebščinam (srbski tekst: „koji dovode“ do podizanja cena). Prevod z izrazom „povzroči“ je predalekosežen, ker ostane nejasno, ali se zahteva dokaz, da je z omejevanjem samim že nastopilo povišanje cene konkretnega blaga ali pa dokaz, da se splošno s prepovedanim postopkom namerava vplivati na stanje cen te vrste blaga. Po izvornem tekstu bo subjektivni dejanski stan pravilno označiti tako, da obsega svestnost storilca, da more vplivati omejevanje neugodno glede potrošnih interesov na stanje cen. Dalekosežnejše spekulativne namere, koristiti se s povišanjem cen, ni treba. Stvarno gre vedno za presoj o b j e k t i v n e s p o s o b n o s t i kaznivega omejevanja vplivati na povišanje cen, ni pa potrebno, da je to povišanje nastopilo.

Tretji konstitutivni element tega kaznivega dejanja je, da omejevanje presega „uobičajeni obim“. Sodišče mora v vsakem primeru ustanoviti činjenice, iz katerih se da posneti značaj in obseg udomačene navade. Pri tem misli zakonodavec na tiste običajne vezi med prodajalcem in potrošnikom, ki so v skladu z naziranjem s o l i d n e trgovine in so nastale zaradi boljše ali ekonomične povezanosti obeh členov gospodarskega obtoka. Po večini se nanašajo na način prodaje. Trgovec, ki v času pomanjkanja petroleja za stalne ali domače odjemalce nezadostno količino petroleja odkloni drugim strankam prodajati, ker so mu domači odjemalci že vnaprej izročili steklenice, ne krši zakona. Ni mogoče zahtevati, da naj pri pomanjkanju tako važne življenjske potrebščine kmečko ljudstvo bega od trgovine do



trgovine, marveč je naravno, da izroči domači trgovini vnaprej steklenico za napolnitev, ko blago prispe. S tem je kupčija po zamisli čl. 2/1 l. c. sklenjena, najsi blago še ne bi bilo izročeno ali plačano. Dopustno je tedaj do navedene zakonske meje favoriziranje domačih odjemalcev, kolikor to ustreza zdravim potrebam lokalnega prometa. Nasprotno naziranje bi vsebovalo nevarnost nakupovanja in kopičenja blaga po tujih kupcih preko lastnih potreb in zapostavljalo lokalne preskrbovalne interese. Oziri na take legitimne interese so dali zakonodavcu povod, da je z ur. XII. legaliziral zadevno dispozicijsko pravico trgovca v izvestnem obsegu. Udomačenega načina prodaje trgovec niti ne sme spremenjati (glej pozneje št. 9).

S prodajno dolžnostjo ter prepovedjo omejevanja ni stavljena pod kazensko sankcijo produkcijska in obratovalna dolžnost. Likvidacija podjetja ni zabranjena, pač pa hoče zakonodavec na indirektni način skrbeti za obstoj ter nadaljevanje legitimnega obtoka, ki vodi najhitreje in najceneje do racionalne potrošnje.

**4. Prepoved drugih postopkov, ki povzročijo povišanje cen.** Zakonodavec misli na razne spletke („andere Machenschaften“, § 25 št. 4 naredbe z dne 24. marca 1917 št. 151 drž. zak. in povzema čl. 10 ur. o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije z dne 30. decembra 1921 (Ur. L. št. 5/6 iz l. 1922)). Ponajveč bo šlo za kupovanje, vendar so tudi druge pravne oblike odplatnega prometa mogoče. Spletke so lahko javne, zvijačnost ni značilni znak tega prestopka. Zakon hoče zadeli kupčije, kjer se na eksistenco blaga ne polaga važnost ali ki ga storilec niti ne poseduje (prazne kupčije). Predvsem se obrača predpis zoper tajno trgovanje (Schleichhandel). Glede subjektivnega dejanskega stanu velja pod št. 5 povedano. Dobičkanosni namen ni potreben. Tipična definicija ni mogoča, odločuje, da gre za gospodarsko iracionalno dejanje. Spletke zaradi nakupovanja blaga za lastne svrhe v dovoljenem obsegu niso kaznive.

**5. Kopičenje blaga** (čl. 2/2 ur. I). Kopičenje blaga (nagomilovanje) se nanaša na zmanjšanje ponudbene množine na blagovnem trgu. Kopičenje zato, da bi se potrebščine in blago vzelo iz prometa in s tem povišala njihova cena, je prepovedano. Pojem kopičenja je sedaj drugače zarisan. Po čl. 4 prav. z dne 7. septembra 1922 je bilo kopičenje vsako zadrževanje blaga od prodaje, da bi se blago vzelo iz prometa in s tem podražilo. Sem je spadalo nabavljanje in zadrževanje blaga v večji količini, kakor je primerno razmeram prodajalca glede na sezono in obseg njegovega poslo-

vanja. Celo odvrčanje kupcev z višjimi cenami se je smatralo za kopičenje. Odstranjevanje blaga iz prometa ter špekulativno shranjevanje do porasta cen je normalni primer kopičenja. Shranjevanje blaga ni bistveni znak tega prestopka, ker bi drugače nakupovanje blaga, ki se ne da kopičiti, bilo nekaznivo. Zabraniti se hoče vsako špekulativno nakupovanje blaga, zaradi česar je storilec lahko vsakdo. Iz tega potem sledi, da ni treba, da bi obstajal trgovski ali kak drugi obrat. Ker morajo trgovci kupovati blago vnaprej, se razume samo po sebi, da kupovanje blaga naprej še ni kopičenje, ki bi bilo kaznivo. Za obseg in potrebe prednakupovanja bo odločeval obseg podjetja in konkretno tudi spremenjene gospodarske prilike. Koliko časa se blago odteguje normalni cirkulaciji, ni važno, špekulacijski namen pa je bistveni del dejanskega stanu. Namera gre za tem, da bi se potrebščine in blago vzele iz prometa in s tem povišala njihova cena. Da bi bila v nameri podražitev izločenega blaga, ni treba, zadošča, da se špekulira na porast blaga dotične vrste vobče. Glede sposobnosti podražitve velja zgoraj povedano. Ni važno, na kak način je storilec prišel do blaga. Odplatnost pridobitve se ne zahteva. Tudi ni treba, da je nastopilo zvišanje cen, merodajna je namera s kopičenjem vpliva na porast cen, objektivno pa skrčenje obtočne blagovne prometne zaloge. Skladiščenje samo po sebi ali dolgoročni dobavni termini še ni treba, da kažejo na špekulativne namene. To dejstvo torej ne more biti povod za poizvedovalna dejanja (glej navodila z dne 12. oktobra 1939, Sl. L. 555/87—1939).

Po zakonu z dne 24. marca 1917 je bilo kopičenje poseben primer omejitve trgovskega obratovanja, je pa glede na številnost teh prestopkov ustanovitev samostojnega kaznivega dejanskega stanu odobravati. Izkušnje prve svetovne vojne izkorišča zakon, ko dopušča kopičenje:

a) pri nabavi za potrebe lastnega gospodarstva, če zaloga ne presega običajne normalne potrebe, kar je vse širokogrudno razlagati. Vse to mora sodišče s činjenicami podpreti in ugotoviti. Glede preskrbe s kruhom je v tem oziru konkretno določeno:

aa) po čl. 5 ur. VI velja kot minimum potrebe za prehrano in rezervo do nove žetve za člane gospodarstva 60 kg pšenice pri starosti nad 10 let, izpod te dobe 30 kg, 120 kg koruze pri starosti nad 10 let, izpod te dobe 60 kg. Upravičenec določeno količino pšenice ali koruze lahko izbere. Pri živalski hrani s koruzo velja kot minimum za živino

po 400 kg, pri drobnici po 200 kg na glavo (glej čl. 17 ur. VIII).

bb) S čl. 1 ur. IX je za vsakega člana gospodarstva dopustna mera 500 kg pšenice ali 240 kg moke kakor tudi količina pšenice potrebna za setev, kar vse ne more biti predmet prisilnega odkupa.

b) Zadružnih zalog blaga, ki so namenjene za redno preskrbovanje zadružništva, ker zadružniške organizacije pospešujejo ekonomično regulacijo potrošnje.

**6. Verižništvo** (čl. 5/1 ur. I). Verižnik je, kdor večkrat preprodaja oziroma uvaja nova neobičajna posredovanja v prometu z življenjskimi potrebščinami, s čimer bi se moglo blago podražiti. S tem ni izčrpno podana pravna karakteristika tega kaznivega dejanja, ampak tipični primer. Misel je posneta po čl. 6 prav. z dne 7. septembra 1922, po katerem obstoji večkratna preprodaja (verižna trgovina), če se prehod blaga iz roke producenta v roke potrošnika podaljšuje, obtežuje ali podražuje s tem, da se uvede v trgovino nov nepotreben člen. Zakonodavec ima pred očmi kupčije, ki imajo svoj izvor v špekulativnih terminskih borznih poslih, kjer gre samo za diferenčne dobičke, ne da bi blago cirkuliralo. „Veriga“, kjer gre blago iz roke v roko, je samo ena vrsta verižništva. Verižništvo je ustvarjeno tudi tedaj, če se vrine v produkcijski in razdelitveni proces blaga ekonomsko tudi v trpečem gospodarstvu neopravičljivi člen, ki zavlačuje normalno pot blaga do potrošnika, in obstoji pri tem možnost podražitve na pr. če se vrine posrednik samo za to, da bi zaslužil provizijo. Zato storilec ni lahko samo trgovec, ampak vsakdo, ne samo prodajalec, ampak tudi kupec, najsi ima obrat ali ne, najsi je za trgovanje opravičen ali ne. Delikt je ogroževalnega značaja in zadostuje glede naklepa, da je storilec mogel spoznati gospodarsko nepotrebnost svojega delovanja in nevarnost objektivne sposobnosti, da se s tem cene podražijo. Več ni potrebno, posebno ne, da je podražitev nameravana ali že nastopila.

Prejšnja zakonodaja je poznala kot posebni primer verižništva dražbo blaga, ki je po zakonu z dne 24. julija 1917 drž. zak. št. 307 bila prepovedana. Zakonodavec ni sprejel ustrezne določbe očitvidno, ker so take dražbe redke in ker je itak zaščiten običajen način prodaje (čl. 5/4 l. c.).

Poleg številnih ukrepov upravne narave naj redno funkcioniranje z ozirom na **Tržni promet** (čl. 5/2—4 ur. I) pospešita sledeči dve prepovedi:

7. Kupovanje življenjskih potrebščin na trgu zaradi nadaljnje prodaje na istem kraju ter v času trga ali sejma;

8. v času, določenem za prodajo na drobno ne smejo prodajalci na drobno, zaradi svojega zalaganja sklepati s prodajalci na debelo kupčij.

Vse to je bilo po prejšnji zakonodaji nečista špekulacija (čl. 6 pravilnika z dne 7. septembra 1922).

9. Prepovedano je spreminjanje običajnih pogojev ter načina prodaje brez opravičene potrebe pri producentu, posredniku in prodajalcu. Prepoved je splošne narave in favorizira običajne pogoje ter udomačene načine prodaje ne glede na to, ali se nanaša na tržni promet ali ne. Take spremembe se zaradi motenj svobodnega gospodarstva v izrednem času ne smatrajo za ekonomske. V okvir teh prepovedi spadajo šikane vsake vrste. Namen neopravičene premembe je brezpredmeten. Spremembe, ki so nujno zvezane s spremembo obtočnega procesa, so opravičene, spremembe, ki pospešujejo potrošne interese, dopustne. Če gre za namero povišanja cen, prehaja lahko v spletko po čl. 2/3 ur. I.

**10. Dogovarjanje zaradi določitve cen** (čl. 5 ur. I). Prepovedano je dogovarjanje med proizvajalci, posredovalci in prodajalci „u cilju odredjivanja cena“. Prepovedano je „dogovarjanje“. Iz porabe nedovršnega glagola je sklepati, da je dogovarjanje kaznivo, ne glede na to ali je uspeh t. j. dogovor nastopil? § 22 naredbe z dne 24. marca 1917 je kriminaliziral dovršen dogovor, čl. 6 prav. z dne 7. septembra 1922 je smatral kot nečisto špekulacijo med drugim, če kdo povzroča po „dogovoru“ umetno zvišanje cen. Vprašanje moramo reševati po svrhi kriminalizacije. Dogovarjanje mora imeti namen, da bi se določila cena. Da bi to bila pretirana cena, se ne zahteva. Vsako sporazumevanje glede določevanja cen vsebuje nevarnost nemoralnega izkoriščanja gospodarskega položaja in ograža interese potrošnika kot ekonomsko šibkejšega. Zato ni važno, katera cena se je hotela določiti ali določila. Iz tega moremo sklepati, da je lege non distinguente dogovarjanje ne glede na uspeh postavljeno pod kazen. Dogovori so mogoči že med dvema izmed navedenih oseb. V kakšni obliki se je dogovarjanje vršilo, ustno ali pismeno, ni važno.

Izločeni so dogovori, kolikor spadajo v okvir kartelne prava, kjer vrši nadzor pristojni minister (čl. 5/2 l. c.). Slovenski tekst govori nejasno o pregledu, po merodajnem srbskem tekstu se sporazumi podvržejo „reviziji“. Kjer minister ni izvršil revizije cen in pogojev prodaje, ni kaznivega dejanja po čl. 5 l. c., ako bi se prodaja vršila po prej ugotovljenih cenah in pogojih.



**11. Navijanje cen** (čl. 8 ur. I). Prepovedano je, jemati za blago višjo ceno kot je tista, ki jo jamči običajni in dovoljeni trgovski dobiček. S tem se je zakonodavec povrnil k besedilu čl. 7 zak. o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije z dne 27. junija 1921, Ur. L. št. 253/97, potem ko se je izkazal čl. 8 zakona z dne 30. decembra 1921 (Ur. L. št. 5/6 iz l. 1922.), ki je predvideval maksimalni 25% dobiček, kot neizvedljiv. Po zakonodaji prve svetovne vojne je bilo prepovedano zahtevanje o č i v i d n o pretiranih cen (§ 20 nar. z dne 24. marca 1917). Nehote se spominjamo pri tem na slovito stroškovno teorijo (Gestehungskostentheorie), po kateri bi naj bilo merodajno le vprašanje nabavnih stroškov prištevisi običajni dobiček mirne dobe, s čimer bi bile brezpredmetne tržne ali vsake druge cene. Temu nasproti se je postavljala zahteva, da so merodajne cene, s katerimi lahko trgovec svojo zalogo spet dopolni, kar idejno predpostavlja svobodno trgovino. Obe teoriji pretiravata, ker ne upoštevata realnih življenjskih prilik. Tudi v času težkih gospodarskih motenj gre življenje svojo pot in se presoja vsak dobiček le po kupni ceni denarja. Zato je pozdraviti, da se je zakonodavec otresel vseh fantastičnih stremiljenj in kratko in malo dopustil običajni in dovoljeni čisti dobiček. Toda kaj je to?

Zakonodavec je s tem priznal pravico do dobička pri trgovanju, kar dosedaj ni bilo splošno priznано, ker je trgovec, kar je izgubil na eni strani, lahko izravnal z dobičkom na drugi strani. Misli se pri tem na rentabiliteto celotnega podjetja, s čimer pa se je napravila podobna temeljna logična pogreška kakor pri stroškovni teoriji, po kateri bi naj bilo n. pr. mogoče pri kmečkem gospodarstvu določiti, koliko stroškov vsega gospodarstva odpade na 1 kg v živinoreji dobljenega surovega masla, kar je seveda fantom. Ko določa naš zakon pravico do dobička, je treba določiti le njegovo osnovo in merilo.

Osnova je konkretni posel, glede katerega je v sporu, ali je kdo zahteval previsoko ceno. Če zakon govori o čistem dobičku, misli na čisti dobiček posameznega posla.

Merilo, po katerem načelu se pride do tega čistega dobička, je quaestio facti, ker je storilec n. pr. lahko tudi prodajalec, ki nima niti podjetja ali obrata. Pri producentu ni treba, da gre za lastni pridelani izdelek, lahko je blago tudi kupljeno. Pri posredovalcu ni nujno, da gre za posredovano blago itd. Trgovski značaj storilca torej ni pogoj kaznivosti, pač pa bo redno storilec tega delikta trgovec. Tako bo razumeti, če zakon govori o trgovskem dobičku.

Kolikor je torej pri trgovcu pri računanju čistega dobička iz posameznega posla upoštevati poleg naročenih stroškov še posebne stroške in delež na splošnih obratnih stroških, bo o tem odločevalo naziranje poštenega trgovskega prometa, zlasti v veletrgovini na osnovi večšaškega mnenja. V malih podjetjih trg. kalkulacije navadno niso spoznavne ali določljive. Tam bo presojeti primernost po lokalnih in konkretnih razmerah, pri čemer povprečno ali odstotno ugotavljanje dobička ni izključeno.

Za vsako vrsto pretiranih zahtev velja merilo, da čisti dobiček konkretnega posla ne sme presegati dovoljene mere. Ne sme se prekoračiti maksimirana cena, ker je v tej običajni dobiček že vkalkuliran. To je bilo drugače po prejšnji zakonodaji, kjer je bilo odločilno, ali je zahtevana cena tudi očitvidno previsoka. Velike olajšave bo za sodnika, če je čisti dobiček reguliran. Tako je n. pr. z odločbo banske uprave z dne 7. septembra 1940 (Sl. L. št. 471/75—1940) in 6. decembra 1940 (Sl. L. 17/2—1941) pri uvoženi masti maksimirana razlika med nabavno in prodajno ceno pri grosistu in detajlistu. S tem je maksimiran dobiček, ni pa maksimirana cena. Pri rižu italijanskega izvora se sme faktorni ceni dodati v trgovini na debelo največ 5% v trgovini na drobno največ 20% kosmatega dobička (Sl. L. 710/100—1940). Prevozní stroški so pavšalirani po čl. 1/7 Uredbe VI. odnosno VIII. itd.

Zahtevati višjo ceno, pomeni izjaviti voljo, blago za gotovo ceno prodati. Zahteva je lahko pismena ali ustna, mora pa biti resna. Običajni ceniki, nabiti v trgovinah, so taka resna zahteva. Tudi zahtevki po doplačilu kupnine je lahko taka zahteva, če se nova kupčija napravi za odvisno od tega doplačila. Kdaj se stavi zahteva po višji ceni, v čem obstoji plačilo in vrsta kupčije, ni važno. Krivdna oblika je naklep, lahko tudi dolus eventualis. Opravičljiva zmeta pri določevanju cene je mogoča, pretežno bo v obrambi prevladovala neopravičljiva pravna zmeta. Ker gre za princip javnopravnega značaja, pristanek na višjo ceno ni veljaven in upošteven.

**Kontrola cen.** Nobeno uravnavanje potrošnih interesov prebivalstva ne more izhajati brez kontrole cen vsaj glede važnejših življenjskih potrebščin. Glede kontrole cen je izdan blanketni zakonski predpis, da se kaznuje, kdor se pri prodaji na veliko pregreši zoper predpise, ki jih glede kontrole cen izdala minister za trgovino in industrijo ter minister za socialno politiko (čl. 9 ur. I). Ti predpisi so bili izdani s čl. 2 in 8 ur. II.

Pristojno oblastvo za kontrolo cen je banska uprava (čl. 5 l. c.), ki je teritorialno pristojna za sedež prodajne obratovalnice, za Beograd uprava mesta. S tem je fiksiran teritorialni princip, tako da n. pr. uvoznika, ki uvaža blago v dravsko banovino iz drugih banovin in ki ga tukaj po svojem pooblaščenju prodaja, zadene dolžnost predhodno v dravski banovini doseči odobritev prodaje kontroliranega blaga po zvišani ceni. Z navedeno pristojnostjo banske uprave je združena pravica, določevati in maksimirati cene kontroliranega blaga v mejah te pristojnosti. Prestopki po banskih odločbah so potem kaznivi po čl. 9 ur. I. odnosno čl. 2 in 8 ur. II. Pri kontroli in določevanju cen sodeluje banska uprava z uradom za kontrolo cen, ki je v dveh primerih sam pristojen za določevanje cen in sicer za čas pred 14. februarjem 1940, ko je stopila ur. II. v veljavo, in drugič za posamezne predmete z veljavnostjo za vso državo po pooblastilu pristojnih ministrov. Za vso državo je n. pr. določena cena glede volne (Sl. L. 648/94—1940). Predmeti, ki spadajo pod kontrolo cen, so določeni v odločbah: 69/15, 276/49, 516/81, 575/86, 716/101 Sl. L. iz leta 1940.

Predpise za kontrolo cen prinaša pravilnik o kontroli cen Sl. L. št. 309/54—1940. Kontrola cen spremlja kontrolo nad gospodarskimi podjetji (Sl. L. 521/81—1940).

V zvezi s kontrolo cen so ustanovljeni naslednji kazenski predpisi:

12. Uvozniki trgovci na debelo in proizvajalci ter predelovalci ne smejo glede predmetov, kjer je odrejena kontrola cen, cen zvišati brez predhodne dosege odobritve tega zvišanja po pristojni banski upravi. Odobrena cena velja kot maksimalna prodajna cena na sedežu zadevnih obratovalnic. Take prijave in odobritve so individualne ali kolektivne. Seznam predmetov za kontrolo cen je strogo interpretirati. Pod „mast“ n. pr. ne bo šteti nesoljene slanine. (Sl. L. 1940, 69/15).

13. Kazniva je prodaja kontroliranega blaga po istih osebah za višje cene kakor so od pristojne oblasti maksimirane (čl. 8 št. 2 ur. II).

14. Prestopek je neizdavanje računov za predmete, ki podleže kontroli cen (čl. 8 l. c.).

15. Prepovedana je zabranitev pristopa oblastnim organom v delovne prostore, vpogleda v poslovne knjige in korespondenco (čl. 8 št. 2 l. c.).

16. Prodaja v trgovini na debelo glede cen kontroliranega blaga po višjih kakor maksimalnih cenah, uveljavljenih pred 14. februarjem 1940 (pred uveljavitvijo ur. II),

katero maksimiranje je izvršil urad za kontrolo cen (čl. 5 1—5 l. c.).

17. Prepovedano je prekoračenje maksimalne cene, ki jih za posamezne kontrolirane predmete za vso državo določi urad za kontrolo cen po pooblastilu pristojnih ministrov (čl. 5 št. 4, čl. 8 l. c.).

**Kontrola zaloge blaga** (ur. IV) gre roko v roki s kontrolo cen. Blagovne zaloge kontrolira minister za trgovino. Prijavna dolžnost zadene osebe, ki uvažajo, predelujejo ali prodajajo na debelo predmete, ki so konkretno navedeni v čl. 4 ur. IV., kakor tudi shranjevalce teh predmetov. Komisarično nadzorstvo je mogoče. Tukaj so ustanovljeni sledeči delikti:

18. Prepovedana je prodaja predmetov, navedenih v čl. 4 ur. IV v špekulativne namene (čl. 2/1).

19. Prekoračenje prepovedi izdelovati posamezne predmete in surovine, kakor tudi izdelovati določeno vrsto predmetov iz teh surovin je kaznivo (čl. 2/5 l. c.).

Oba prestopka sta pregonljiva samo na prijavo ministra za trgovino.

Kontrola zaloge blaga je bila široko razširjena od urada za kontrolo cen glede podrobno naštetih predmetov in življenjskih potrebščin (Sl. L. 745/104—1940). T. zv. „toleranco“ regulira Sl. L. št. 601/1941. Glede prijav zalog blaga glej naredbo Ur. XV. S to naredbo je za območje urada za kontrolo cen krog storilcev opredeljen takole:

Uvoznik je vsak obrat, ki uvažá sam blago zaradi prodaje ali nadaljnje predelave ne glede na uvoženo količino. Uvoznik pa je tudi vsak proizvajalni, predelovalni in trgovinski obrat, ki predeluje ali prodaja blago, ki ga je uvozil kak drug obrat, če znaša njegova vrednost najmanj 10.000 din (čl. 2 l. c.).

Proizvajalec (predelovalec) je vsak industrijski obrat, ki proizvaja (predeluje) blago, naštetó v čl. 11 ur XV, razen tega pa različni obrati obrtnega značaja, če izpolnjujejo navedene pogoje (čl. 3 l. c.).

Trgovec na debelo je vsak trgovinski obrat, ki prodaja blago proizvajalcem, predelovalcem ali trgovcem zaradi predelave oziroma nadaljnje prodaje, ne glede na to, ali se protokolacija glasi na trgovino na debelo ali na drobno. Kot trgovine na debelo ne glede na njih protokolacijo pa veljajo vsi obrati s kurivom, ki nabavljajo v a g o n s k o blago zaradi nadaljnje prodaje.

**Maksimiranje cen.** Bistveno sredstvo uravnanega gospodarstva je maksimiranje cen. Prekoračenje maksimalnih cen



kaznuje že § 382 kz., vendar je smatrati ta predpis po posameznih kazenskih zakonih za derogiran, kolikor se v njih posebej kriminalizira prekoračenje maksimalnih cen. Medtem ko je to prekoračenje svojedobno bilo kaznivo le po upravnih oblastvih, ga poverja sedanja zakonodaja v pristojnost sodnih oblastev. Ne glede na maksimiranje, ki je v zvezi s kontrolo cen, so ustanovljeni sledeči prestopki:

20. Prodaja pšenice in koruze po višjih cenah, kakor jih določa čl. 1 ur. VI in VII (čl. 7 ur. VI). (Glej čl. 17 ur. VIII.)

21. Prodaja pšenice za višjo ceno, kakor jo določa čl. 1 ur. VIII, in plačilo nižjih cen pridelovalcem. Pri prodajalcih misli zakon na pridelovalce, predelovalce, posrednike, nameščence in osebe, ki mu je poverjeno vodstvo poslov (čl. 9 ur. VIII).

22. Prodaja pšenice preko določene cene ali zahtevanje za odbrano pšenico za setev višje kakor določene cene (čl. 9 ur. IX).

23. Kdor prekorači pri drobni prodaji določene cene (čl. 4 ur. 10).

24. Trgovci, komisinarji in drugi posredniki, ki zahtevajo za koruzo, koruzno moko ali koruzni zdrob višjo od maksimirane cene (čl. 9 ur. 13).

Kupec, ki kupuje blago draže kakor po maksimirani ceni, po predstojećih določbah sodno ni kazniv, ker zakon njegove kazenske odgovornosti ne ustanavlja (§ 1 kz.). Možna pa je njegova odgovornost za pomoč pri kaznivem dejanju, ako je naklepnost te pomoči dokazljiva. Maksimiranje cen ne more doseči svojega cilja, ako se jasno in brezpogojno ne postavi pod kazensko sankcijo vsako naklepno pa tudi malomarno prekoračenje maksimiranja cen bodisi neposredno, bodisi posredno.

**Neprijave.** Vsaka kontrola zahteva sodelovanje organov gospodarskega obtoka. V to svrhu so ustanovljene kazenske sankcije za tosmerno neposlušnost.

Neprijava zvišanja cen po čl. 2, 8 ur. II, ni samostojni prestopok. Kriminalizirano je prodajanje po zvišani ceni brez predhodne prijave ter dobljene odobritve. Neprijava odnosno okolnost, da se ni dosegla predhodna odobritev je le del objektivnega dejanskega stanu.

25. Neprijava koruzne zaloge preko 5000 kg v zrnu ali 8000 kg na storžih (čl. 3 ur. III in V).

26. Neprijava o zalogah predmetov, navedenih v čl. 4 ur. IV. Samo na prijavo ministra za trgovino.

27. Neprijava presežkov pšenice in koruze letine 1939 (čl. 7, 8 ur. VI). Enako je kazniv, kdor poda neresnično prijavo.

28. Neprijava vseh količin pšenice in pšenične moke, enako neresnična prijava (čl. 8 ur. IX).

29. Neprijava zaloge oljnatega semenja in olja (čl. 18 ur. XI).

Neresnična prijava je izrečno kriminalizirana torej samo pri prestopkih pod št. 27 in 28. Ali je tudi sicer neresnično prijavo enakostaviti neprijavi, je zavisno od okoliščin posameznega primera. Odločevala bo dalekosežnost lažnih trditvev.

Poleg neprijav so stavljeni pod kazensko sankcijo različne posebne dolžnosti, ki so stvarno same na sebi več ali manj redovnega značaja in bi kot take pravilno spadale v pristojnost občin upravnih oblasti. Sodno pristojnost gre razlagati tako, da hoče zakonodavec končni cilj, kateremu služijo, občutno zaščititi. Semkaj spadajo:

30. Kdor ne vodi predpisanih knjig o nakupu in prodaji predmetov iz čl. 4 ter zbirnih pregledov ali le na predlog ministra za trgovino (čl. 5 ur. IV).

31. Kdor ne vodi v evidenci odsvojitve presežkov pšenice ali koruze in take odsvojitve ne prijavi privilegirani izvozni družbi (čl. 8 ur. VI).

32. Kdor ne dobavi prisilno odkupljenih presežkov pšenice ali koruze v določenem roku (čl. 8 ur. VI).

33. Zanimarjanje skrbi, da bi se prisilno odkupljena pšenica ali koruza dobro ohranila, tako da se po borznih uzancah ne more sprejeti (čl. 8 ur. VI).

34. Imetniki javnih skladišč kakor tudi lastniki in zakupniki zasebnih skladišč, ki ne dajo na zahtevo privilegirani izvozniški družbi svojih prostorov na razpolago za shrambo prisilno odkupljene pšenice in koruze (čl. 9 ur. VI, čl. 12 ur. VIII).

35. Kdor ne vodi knjig o nakupu in prodaji pšenice ali ne izda osebam, katerim se pšenica prodaja, predpisanih računov ali obračunov pridelovalcem pšenice (čl. 10 ur. 8).

36. Kdor ne da v pogled poslovnih knjig ter listin, ki se nanašajo na promet pšenice, ali ne dovoli dostopa službenim organom v poslovne prostore ter pregleda skladiščnih prostorov (čl. 11 ur. VIII).

37. Kdor ne proda pooblaščenim ustanovam določenih presežkov pšenice in ne dobavi tega v pravem stanju (čl. 8/2 ur. IX).

58. Kdor uporablja neredno pripravljeno pšenico za mletje ali daje protivzorčni tip moke v promet (čl. 11 ur. IX).

59. Prevezem pšenice ali pšenične moke za prevoz ali izvršitev takega prevoza brez predpisanega odpremnega dovolila (čl. 10 ur. IX) in koruze (čl. 10 ur. XIII). Glej odločbo o odpremljanju pšenice in pšenične moke iz glavnega proizvodjalnega okoliša (Sl. L. 423/71—1940).

40. Protipredpisno mletje pšenice (čl. 11 ur. IX, čl. 6 ur. XIV). Glej odredbo banske uprave v Ljubljani Sl. L. št. 7, 8, 9/1 leto 1941.

41. Izdelovanje kruha za prodajo zoper predpise čl. 12 ur. IX in čl. 8 ur. XIV.

42. Prodaja svežega kruha še isti dan in nedovoljena peka ponoči (čl. 15 ur. IX).

45. Odkup oljnatega semena brez predhodne odobritve privilegirane izvozne družbe (čl. 17 ur. XI).

44. Predelovanje oljnatega semena na ujem (čl. 17 ur. XI).

45. Kdor ne stavlja na razpolago odkupljenih količin sončnega semena (čl. 19 ur. XI).

46. Protipredpisna prodaja blaga v večji meri (čl. 4 ur. XII).

47. Protipredpisni nakup večje količine blaga (čl. 4 ur. XII).

48. Vezanje prodaje vrst blaga (čl. 4 ur. XII).

49. Uporaba zdrave koruze za industrijske svrhe (čl. 11 ur. XIII).

50. Pokvara (namerna) zdrave koruze zaradi uporabe v industrijske ali obrtne svrhe (čl. 11/2 ur. XIII).

51. Mletje bele moke za račun države v mlinih, ki za to niso določeni (čl. 1 št. 3, čl. 6/1 ur. XIV).

52. Dajanje v promet protipredpisno zmlete moke (čl. 2 št. 1, čl. 6/1 ur. XIV).

55. Mletje nepresejane moke proti predpisom (čl. 1 št. 2, čl. 7 ur. XIV).

**Odgovornost podjetnika.** Za kazniva dejanja odgovarja redoma principal ali lastnik podjetja. Vsak podjetnik ima dolžnost, obratovanje v podjetju nadzirati. Zanemarjanje te dolžnosti mu lahko naprti eventualni naklep. Kazensko-pravno jamstvo lastnika podjetja za dejanja, za katera odgovarja nameščenc, je omejeno edinole na solidarno jamstvo za denarno kazen, izrečeno zoper nameščenca. V primeru neizterljivosti se denarna kazen spreminja v zapor, ki je časovno različno maksimiran. Da se ne izigra solidarno jamstvo podjetnika za denarno kazen, izrečeno zoper

nameščenca, se denarna kazen ne sme prej spremeniti v zapor, dokler izvršba v imovino podjetnika ni ostala brezuspešna.

Drugače je urejena

**kazenska odgovornost nameščencev.** Vkljub načelu individualne kazenske odgovornosti nameščenec, ki izpolnjuje službene odredbe principala, kazensko redoma ne more odgovarjati za vršitev svoje službe, ker mu večinoma manjka že vpogled v notranjo stran poslovanja podjetja. Ker pa se preskrbovalni tehnični aparat vrši s pomočjo nameščencev, bi zakonodavčevi cilji ne bili dosegljivi, ako bi nameščenec kazenske odgovornosti bil popolnoma oproščen. Ali in za katera dejanja nameščenec kazensko odgovarja, je zato treba presojati prvenstveno po vsakem posameznem kazenskem predpisu. Ti nikakor niso enotnega značaja.

54. Po ur. I. jamči nameščenec za vse prestopke po tej uredbi s a m o v p r i m e r u, ako je ravnal brez vednosti podjetnika ali njegove naknadne odobritve (čl. 15 ur. I). Sodelovanje nameščenca n. pr. pri verižni trgovini po nalogu principala ni kaznivo. Odobritev je lahko izrečna ali tudi konkludentna. Pri pravni osebi odgovarja poslovodja, razen če dokaže, da je bilo storjeno dejanje brez njegove vednosti.

Ur. VI. glede kazenske odgovornosti nameščencev nima nobene določbe. V poštev prihaja le prodaja pšenice in koruze preko maksimirane cene (čl. 7). Odgovoren je vsakdo, kdor tako prodaja. Da je to tudi nameščenec, bi se dalo misliti po tem, da za denarno kazen solidarno odgovarja t u d i pravna oseba, za katere račun je storilec posloval. S prodajo pa gre razumeti prodajo na lasten račun in lege non distinguente se kazenska sankcija na nameščenca ne nanaša.

Po ur. VIII. je kazenska odgovornost nameščencev p o l e g p o d j e t n i k a izrečno uzakonjena glede prestopkov po čl. 10—12.

55. Nameščenec in osebe, katerim je poverjeno vodstvo poslov, so odgovorni, če plačujejo pridelovalcu nižje kakor predpisane cene ali če kot prodajalci zahtevajo višje kakor maksimirane cene (čl. 9). Izpolnitev službenih dolžnosti jih ne oprasha.

56. Po čl. 2 l. c. zadene dolžnost, voditi predpisane knjige o prometu pšenice podjetnika, nameščenec na to direktno nima vpliva. Vseeno lahko nastopi njegova odgovornost, če mu je izpolnitev te dolžnosti od principala poverjena, pa jo zanemarja.



57. Delokroga nameščencev se tiče predpis, da pri nakupovanju in prodaji pšenice strankam izročajo pismene obračune.

58. Principala zadene dolžnost, dati poslovne knjige na vpogled, ki se nanašajo na promet s pšenico, dovoljevati dostop v poslovne prostore in stavljati na razpolago za shrambo pšenice. Nameščenceva odgovornost za ta dejanja postane lahko akutna, če nameščenec zadevno ne izvršuje službene dolžnosti.

Spet drugače je urejena nameščenska odgovornost po ur. IX.

Neprijava ali neresnična prijava presežkov po čl. 1/2 se tiče samo predstavnika gospodarstva. Neprodaja ali nedobava presežkov pšenice in pšenične moke v pravem stanju se ne tiče nameščenske odgovornosti (čl. 8 l. c.).

59. Nameščenci producentov, trgovcev, komisionarjev in vseh drugih posrednikov in osebe, katerim je poverjeno vodstvo poslov, ki zahtevajo za pšenico višjo kakor predpisano ceno, so kazensko samostojno odgovorni (čl. 9).

Prevzem pšenice ali pšenične moke za prevažanje brez predpisanega dovolila se tiče samo podjetnika, ne njegovega nameščenca.

Za protipredpisno mletje, uporabo neprimerne pšenice in dajanje protivzorčne moke v promet odgovarja samo podjetnik (čl. 11/1).

60. Za protipredpisno mletje pa so odgovorni tudi nameščenci in osebe, katerim je poverjeno vodstvo poslov (čl. 11/2).

61. Za nedovoljeno ponočno peko odgovarja samo podjetnik in osebe, katerim je poverjeno vodstvo poslov v pekarnah (čl. 15/2 l. c.).

62. Po uredbi XI. odgovarjajo za kazniva dejanja po čl. 17—19 poleg lastnika podjetja tudi njegovi nameščenci, pri pravni osebi pa tudi oseba, kateri je poverjeno vodstvo poslov in oseba, ki je dejanje storila.

63. Po uredbi XIII. odgovarja nameščenec za kazniva dejanja po čl. 9—11, kakor tudi osebe, katerim je pri pravnih osebah in ustanovah poverjeno vodstvo poslov.

V drugih primerih kazenska odgovornost nameščencev ni ustanovljena.

Pri določitvi kroga nameščenskega storilstva je treba imeti pred očmi, da pojma nameščenca in osebe, kateri je poverjeno vodstvo, ni razumeti v smislu določb trgovskega ali obrtnega zakona. Pojem nameščenca je v upoštevanih zakonih kazenskopravne narave in mora kazenski sodnik po

okolnosti posameznega primera presoјati, ali je kdo tak nameščeneц, ki kazensko odgovarja po teh zakonih. Za to presojo bo odločilno službeno področje, pri čemer ekstenzivno tolmačenje ne bo dopustno. Za osebe, ki jim je poverjeno vodstvo poslov, prav tako ni treba, da so poslovodje v tehničnem smislu, mišljene so osebe, ki imajo pri opravljanju poslov odločilni vpliv, bodisi poleg ali redno namesto lastnika podjetja. Odgovornost nameščencea ni odvisna od tega, ali so mu poverjeni vodstveni posli.

Vsebina odgovornosti se ne da določiti po enotnih načelih. V nekaterih primerih je subsidiarna, v drugih koordinirana odgovornosti podjetnika. Ne more pa biti brezpogojna. Samo kršitve službenih dolžnosti v oziru zaščitenе pravne dobrine so lahko tudi obenem samostojne kršitve zakona.

**Procesualna stran.** Kolikor gre za sodno kazniva dejanja po upoštevanih zakonih (št. 1—65) so brezizjemno prestopki, za katerih razpravljanje in sojenje nastopa pristojnost okrajnih sodišč po predpisih kp., kar je ponekod posebej poudarjeno. Vendar je opozoriti na nekatere posebnosti:

Postopek po ur. I. mora biti hiter.

Vročba sodbe po ur. I. je obvezna, po kaz. postopniku le, če se zahteva (§ 594/4 kp.).

Obtoženec ima pravico, prizvati se v 8 dneh (čl. 19 ur. I). Iz te določbe se mora zaključiti, da uredba ne predvideva posebne prijave priziva. Zadevna določba kp. (§ 594/2 št. 1 kp.) se torej ne sme porabiti. Čl. 19/2 ur. I. je posebna določba k splošnemu predpisu § 594 št. 1 kp.

V čl. 19/2 ur. I. je rečeno, da ima obsojenec pravico priziva. Iz tega se ne sme zaključiti, da ima le obtoženec pravico na pravno sredstvo, ne pa tudi državni tožilec. Poudarek tega predpisa ni na pravici priziva, ampak na pravici priziva v 8 dneh. Generalni predpis čl. 18/5 l. c. torej ni prizadet.

Kazni po ur. IX in XIII morajo biti izrečene najdalje v 8 dneh po prejeti prijavi.

Pravnomočne sodbe po ur. XII se objavljajo.

**Posebni predpisi:** Upoštevani zakoni so t. zv. stranski kazenski zakoni. Ti uvajajo številne nove dejanske stane materialnopravne narave, vendar paralelno kaznovanje po upravnih oblastvih ni izključeno. (Sl. L. št. 478/77—1940). Glede vseh stranskih kazenskih zakonov velja obči del kazenskega zakona, kolikor v stranskih zakonih ni posebej določeno kaj drugega. Ti posebni predpisi so sledeči:

Pogojne kazni se ne morejo (prav smejo) izrehati po ur. I, XII in XIII. Začuditi mora, da ta prepoved ni splošna, dasi na drugi strani zakon zagroža celo za nekatera dejanja difamirajoče prisilno bivanje (n. pr. ur. IX).

Izvršitev kazni po ur. I ne zastara (čl. 21). Zakaj to ne velja za vse prestopke, ko je pri nekaterih nameščenska odgovornost celo strožja kakor po ur. I, ni umljivo.

Za spremembo denarne kazni v zaporno veljajo posebni konkretni predpisi in posebno maksimiranje nadomestnega zapora.

Udeležba po § 54/5 kz. ne prihaja v poštev, kolikor posamezni zakon izrečno urejuje odgovornost nameščenca. Sicer po splošnih načelih veljavnosti občega dela kz. odgovornost za naklepno pomoč ni izključena.

Uvedene so posebne stranske kazni odnosno očevalne odredbe, in sicer: Prepoved nadaljnjega poslovanja začasno ali vedno (čl. 15 ur. I); zablembo blaga (čl. 14/1 ur. I); odvzem blaga čl. 14/2 ur. I, čl. 11/5 ur. IX in čl. 6 ur. XIV); prisilno bivanje in prisilno delo (čl. 14 ur. IX, čl. 7 ur. XIV, čl. 14 ur. XIII, glej tudi uredbo o pošiljanju brezvestnih špekulantov na prisilno bivanje in prisilno delo S. L. št. 225/42—1940 in pravilnik z dne 16. marca 1940); postavitve poverjenika v podjetje (čl. 22 ur. XI), kateri ukrep je uvrščen v kazenske predpise, dočim postavitve komisarja po čl. 15 ur. XIII in po čl. 3 ur. IV ni uvrščena v predpise kazenskega značaja; izbris iz uvoznega registra za 1 leto (čl. 5 ur. IV).

Prestopki po ur. IV. so predlagalni delikti.

Po analogiji čl. 40/5 Z. o t. je ustanovljena solidarna odgovornost podjetnika za izrečene denarne kazni zoper nameščenca. Denarne kazni se stekajo v posebne fonde, odvzem blaga v konkretno navedene sklade. Poskus prestopka je kazniv edinole po čl. 7 in 8 ur VI.

Novo področje sodnih oblastev daje iz pravno-političnega in zakonodajnotehničnega stališča mnogo povoda za marsikatero opombo. Toda ne sme se prezreti, da se nahaja gospodarska zakonodaja glede preskrbe prebivalstva v sredi razmaha in da še gotovo ni dobila svoje dokončne oblike. Upoštevati se mora nadalje, da se izražajo težave naglega prehoda iz svobodnega v najsi le delno dirigirano gospodarstvo, tudi v zakonodaji in da verjetno ne bo brez vpliva splošna nesigurnost obstoječih in bodočih gospodarskih oblik. Z ozirom na izkušnje potrošnozaščitne zakonodaje v prvi svetovni vojni se njeni uspehi, kolikor gre za sodno pristojnost, ne smejo preoptimistično presojati. Podčrtati

je treba že preskušeno dejstvo, da represivna sredstva, kakor so sankcije kazenske narave v teh vprašanjih, ki so prvenstveno gospodarskega značaja, primarno niso sposobna sredstva, da bi dovedla do ozdravljenja gospodarskih razmer. To je uresničevati na drugem polju. Vse to pa ne bo ovira, da bodo sodna oblastva v globoki zavesti velike odgovornosti pred javnostjo poverjeno nalogo v polni meri izvršila.

## Knjigovodstvo, pravo in sodstvo.

Dr. Albin Kandare.

K pričujočim razmotrivanjem sem se odločil, ker me uči dolgoletna praksa v svojstvu izvedenca v knjigovodski in bančni stroki pri sodiščih, da pravniki nimajo vselej pravih pojmov o izvedenčevih nalogah v civilnih in kazenskih pravnih, o pomenu knjigovodstva za pravnne probleme odn. da ne najdejo pravih vidikov za oceno izvedenskih laboratorov.

Za civilne pravde predpisuje § 447 c.p.p., da postavi sodišče enega ali več izvedencev za ocenitev činjenic, ki so važne za odločbo ali za izvršitev ogleda, če je treba za ta opravila strokovnega znanja, s katerim sodišče ne razpolaga. Redoma predlagata stranki vsaka po enega izvedenca, ki ju sodišče potem imenuje, ako nima pomislekov zoper osebo enega ali drugega ali obeh. Izvzemši bagatelne pravde in redke primere, v katerih se stranki sporazumeta na enega izvedenca, poveri sodišče oddajo mnenja dvema izvedencema. Često se dogaja, da sta izvedenca različnega mnenja. Pri takem položaju poziva sodišče še tretjega izvedenca v smislu § 458/3 c.p.p., dasi že vestna primerjava obeh mnenj dokazuje, da je eno mnenje napačno, ker se poslužuje nelogičnih zaključkov ali ker je celo v nasprotju z zakonom. V takih primerih je pritegnitev drugih izvedencev nepotrebna, ker zavlačuje rešitev in dela nepotrebne stroške. Sodnik sam, čigar opravilo je vprav v stalnem porabljanju logičnih zaključkov in ki po službeni dolžnosti pozna zakone, lahko odloči, katero mnenje kaže take nedostatke in katerega zato ne more vzeti za podlago svojemu izreku. Izvedenec je vselej le pomočnik sodnika, kateremu naj pomaga s svojim strokovnim znanjem razrešiti problem pravde, tako kakor to zakon zahteva.

Zato mora izvedenec v vsakem primeru vsaj do neke mere poznati pravo in zakone. To velja za vsakega izve-



denca katere koli stroke, kajti izvedenec, ki ne pozna onih pravnih norm, ki mu odkazujejo okvir njegovega dela, bo slep za najvažnejše činjenice problema in bo često zgrešil smer, pogreša pa tudi direktiv za sestavo svojega mnenja. Napačno bi bilo valiti krivdo za to na sodnikov dokazni sklep, češ le- ta mora izvedencu nuditi vse podatke in navdila, ki jih potrebuje. To je le redkokdaj izvedljivo. Lahko bo sodnik zdravniškega izvedenca, kateremu poveri oddajo mnenja o telesni poškodbi, napotil na § 198 kp. odnosno bo prevzel te določbe v sklep. Tudi v drugih primerih n. pr., ko gre za raztelesenje, kemične preskuse, psihiatrične preglede itd. bo tako navdilo mogoče, ker so določbe zakona pičle, pa tudi izčrpno navedene v enem ali več §§ kp.

Drugačen je položaj pri knjigovodskem izvedencu. Ta brez poznanja prava ne more izhajati. Glavna snov knjigovodstva so pravni posli, ki jih mora knjigovodja ustrezno njihovemu učinku na imovino podjetja izvesti v knjigah na ustreznem računu. Kako naj to knjigovodja izvrši, ako ne pozna dotičnega pravnega instituta in njegovih učinkov? Kako naj ob zaključku obravnava gotov račun izvestnih pravnih poslov? Presoja vseh teh vprašanj terja pravno znanje. Še manj more knjigovodski izvedenec izhajati brez temeljitega pravnega znanja, ko vendar ne more drugače nego po pravni naravi posla presojati in utemeljevati, ali je posamezni posel pravilno izveden v knjigah, ali je račun nekih poslov treba po pravnem učinku na imovino podjetja imeti za račun imovine ali za račun izgube odn. dobička in ga zato zaključiti na zaključnem računu bilance ali na računu izgube in dobička. V knjigovodstvu podjetij je v rabi mnogo različnih načinov enostavnega in dvostavnega knjigovodstva. Vsako podjetje si izbere svojim potrebam najbolje ustrežajoči način, ki je običajno kombiniran s pomagali več načinov knjigovodstva, tako da praktično ustreza organizaciji (pravni obliki družbe, tehničnemu procesu proizvodnje, organizaciji nakupa in prodaje itd.). Napačno je mnenje, da je moči izvestne pravne posle pravilno vknjiževati samo po eni obče veljavni šabloni, ki veljaj za vse primere. Knjigovodstvo zasluži značaj znanosti baš zato, ker se more tako elastično prilagoditi vsem pravnim in dejanskim potrebam najrazličnejših vrst podjetij, pa tudi pravnih in dejanskih poslov. Temeljito znanje knjigovodstva zato predpostavlja ustrezno znanje prava in gospodarstva.

Globlji razlog tega razmerja med pravom in knjigovodstvom je v tem, da je knjigovodstvo formalna veda, ki

učih t e h n i k o pravnega vknjiževanja pravnih in drugih opravil z namero omogočiti vsakočasno ugotovitev i m o v i n e, ki je zopet pravni pojem. K a k o pa je treba presoјati pravni posel, da je moči določiti ustrezne račune, na katerih naj se z vknjižbami izvede, o tem odloča pravni značaj posla pri pravnih in gospodarski značaj ostalih (internih, organizatornih) poslov.

Res je, da izhaja daleko pretežna večina knjigovodij, ki so zaposleni v podjetjih najrazličnejših vrst, s prav pomanjkljivim znanjem prava in gospodarstva. Razlog tega pojava je lahko uvideti. V večjih podjetjih (banke, velike trgovine, industrija) ima vsak izmed več knjigovodij zaradi porazdelbe dela svoje ozko odmerjeno področje, v katerem vknjižuje dan za dnem le opravila določenega pravnega ali dejanskega značaja po izvestni, v podjetju uvedeni sabloni. Tako vknjižujejo tzv. saldakontisti zgolj postavke na osebnih računih (terjatve in dolgove), knjigovodja meničnega oddelka zgolj menična opravila, knjigovodja valutnega in deviznega oddelka le opravila tega oddelka, knjigovodja depotnega oddelka le vknjižbe, ki se tičejo lastnih in tujih vrednostnih papirjev, blagajnik le blagajniška opravila, primanotist le osnovno knjigo neblagajniških opravil itd. Taka porazdelitev dela je šablonska, vendar v velikem podjetju tudi potrebna že zaradi potreb notranje kontrole, ki se vrši avtomatično s tem, da se vsaka napaka s primerjanjem ločeno, po raznih osebah vknjiževanega gradiva hitro odkrije, obenem pa onemogoči vsaka malverzacija, ki bi bila spričo take organizacije možna le v medsebojnem dogovoru več oseb. Seveda nima knjigovodja tako omejenega področja nobenega vpogleda v končne posledke svojih vknjižb, ker sodeluje pri sestavi gradiva za končni obračun le v svojem omejenem področju. Redoma taki knjigovodje tudi niso zmožni, samostojno sestaviti obračun, niso, kakor se pravi „bilance zmožni“. Sestava bilance je delo podjetnika samega ali njegovega glavnega knjigovodje, ki zbirata skupne postavke in jih porabljata za sestavo bilance, vse to zopet po ustaljeni praksi dotičnega podjetja. Tako vlada v celem knjigovodstvu podjetja šablona, ki utegne odpovedati, ako se pojavi v podjetju neobičajen, izjemen pravni posel. Redoma se pojavlja prav tak ustaljen način vknjiževanja tudi v manjših podjetjih, ki ne potrebujejo tako obsežne ali vobče nobene delitve dela v knjigovodstvu. Naravno je zato, da se taki praktični knjigovodje, vajeni na svoje ustaljeno knjigovodstvo, prav težko znajdejo v knji-

govodstvu drugega podjetja, ki se poslužuje različnega načina knjigovodstva.

Knjigovodski izvedenec bo iz teh razlogov našel napake večjega ali manjšega obsega. Napake opravičujejo knjigovodje redoma z izgovorom, da se je tako vknjiževalo skozi leta in leta, da je prav tako postopal njegov prednik v službi. V svoji praksi sem našel vprav neverjetne pomanjkljivosti celo pri podjetjih prav velikega obsega. Nek denarni zavod n. pr. ni imel nobenih inventarjev. Ravnatelj je to skušal opravičiti s tem, da jih ne potrebuje, češ izvleček dolžnikov in upnikov napravimo in to nam zadošča. Opravo, ki jo imamo, bi bili itak že odpisali, ker je stara in nima posebne vrednosti, nepremičnine so pa vpisane v zemljiški knjigi in je njihova vrednost razvidna iz računa nepremičnin, prav tako pa tudi izkazujejo gotovino in efekte odnosni računi, ki se pač morajo ujemati z dejanskim stanjem. To stališče je seveda napačno, ne samo raz vidik knjigovodske vede, ki terja sestavo inventarja kot n e o b h o d n e g a pomagala za sestavo bilance, nego tudi raz stališče čl. 29 trg. zak., ki nalaga vsakemu trgovcu d o l ž n o s t, da mora v s a k o l e t o sestaviti inventar in bilanco svoje imovine.

Po teh pojasnilih, ki dokazujejo n e r a z d r u ž l j i v o z v e z o<sup>1</sup> med pravom in knjigovodstvom in potrebo pravnega znanja za presojanje raz knjigovodsko stališče, se je treba povrniti k vprašanju dokaznega sklepa v knjigovodskih stvareh. Ako je predmet oddaje mnenja sestava bilance ali vprašanje pravilnosti predložene bilance ali vprašanje pravilnosti predloženega izvlečka iz računa o nekem kontokorentnem razmerju, je vprav nemogoče, da bi mogel sodnik dati izvedencu kakršna koli pravna navodila, kajti to bi bilo samo tedaj mogoče, ako bi sodnik poznal vse knjige, na podlagi katerih je treba sestaviti oz. preskusiti bilanco ali ako bi poznal vse pravne posle, ki so bili predmet predloženega računa. Neizogibno je torej, da izvedenec sam pregleda in preskusi vse postavke, zasleduje njih izvedbo v knjigah in njih postanek, presodi vsak pravni posel in ugotovi, ali je registriran v knjigah pravilno, s pravilnimi vsotami, na pravilnem računu, na pravilni strani tega računa, ali je račun pravilno zaključen; pri presojanju bilance pa je treba vrh tega še ugotoviti, ali so bilanca in račun izgube in dobička zaključeni s pravilnimi računi, ali

<sup>1</sup> Ozka povezanost prava s knjigovodstvom je razvidna tudi iz učne knjige pisca teh vrstic: „Knjigovodstvo pridobitnih podjetij“, Ljubljana 1927, v samozaložbi.

se skladajo podatki inventarja z dejanskim stanjem odnosnih imovinskih delov, ali so podatki inventarja pravilno preneseni v račune odn. v bilanco in ali so računi in bilanca pravilno zaključeni. V vsakem količkaj dvomljivem primeru bo moral izvedenec poseči po temeljnicah, kakor so naročilnice, sklepna pisma, pogodbe, dopisi, da ugotovi obstoj in značaj pravnega posla, ker sicer ne bo mogel ugotoviti pravilnosti postavke v knjigah in pravilnosti knjižne izvedbe.

Iz tega sledi:

1. Knjigovodski izvedenec moraš pri proučevanju vknjižb s a m poiskati ustrezne določbe zakonov o vsakem pravnem poslu, ki ga najdeš izvedenega v knjigah; brez pravne presoje ni moči ugotoviti pravilnosti vknjižb. Če pa gre za presojo v kazenskih stvareh, je izvedenčeva naloga tudi še presoja po določbah kz. oz. stranskega zakona h kz., da lahko ugotovi one činjenice, ki so po zakonu merodajne kot dejanski stan enega ali drugega kaznivega dejanja. Izvedenec brez pravnega znanja je torej kakor mornar v temni noči brez kompasa na odprtem morju.

2. Izvedenec boš moral vprav pravno presojati in utemeljevati svoje ugotovitve iz knjig. Zato ni prav, da zavračajo sodišča taka neobhodna razmotrivanja, češ da presegajo okvir izvedenčeve kompetence. Pravni presoji se izvedenec ne more izogniti in če se tej nalogi navidezno ogne s tem, da kratko in malo navede zaključke svojega mnenja, češ da je račun pravilno vojen, ali da je opravilo pravilno izvedeno ali da je bilanca pravilna, vsebuje taka trditve že celo vrsto (zamolčanih) pravnih razmotrivanj, ki so ga dovedla do tega zaključka.

Če pa odkrije napake in pogrške, bi pa bila prav usodna napaka, ako izvedenec ne bi utemeljil, iz katerih pravnih ali dejanskih preudarkov zaključuje te napake, kako so vplivale na rezultat. Kajti če izvedenec o vsem tem ničesar ne omeni, pa se sodišče s takim elaboratom zadovolji, kar se žal dogaja, potem je sodil izvedenec, ne pa sodnik, kateri nima niti možnosti, da kontrolira logičnost in pravno pravilnost izvedenčevih preudarkov. Izvedenec je dolžan sklepčno utemeljiti in tudi povedati iz knjig ugotovljena dejstva, na katera opira svoje mnenje. Po § 456 cpp. mora biti mnenje temeljito in izčrpno, kar brez dvoma zahteva, da obsega mnenje korenito utemeljitev v vseh odločilnih činjenicah. Pri tem pa izvedenec tudi ne sme zamolčati onih dejstev, ki so razvidna iz knjig, pa se ne strinjajo z njegovimi zaključki, ali jih vsaj stavijo v dvom. V takem primeru so-



dišče niti ne pride v položaj, da zve za taka morda odločilna dejstva, ki utegnejo ostati tudi prikrita eni stranki ali obe-  
ma. Stroga objektivnost je brezpogojna dolžnost izvedenca,  
zaradi česar ga stavi zakon v § 451 c.p.p. zaradi ohranitve po-  
polne nepristranosti v isti položaj kakor sodnika.

Spričo znane preobremenjenosti sodišč je razumljivo,  
da je sodniku večkrat všeč, da je mnenje kratko in pove kar  
zaključke brez izčrpne utemeljitve, češ vsaj sodnik ne more  
iti preko izvedenskega mnenja. Taka pomanjkljiva izve-  
denska mnenja so najnevarnejša za ugotovitev pravice in  
za materialno resnico (v kaz. postopku). Ni vsak izvedenec  
kos svoji nalogi in tako izpušča utemeljitev tam, kjer bi  
bila najpotrebnejša, spušča se pa mesto tega v docela ne-  
potrebna razmotrivanja. Taka mnenja mora sodišče odklo-  
niti kot pomanjkljiva, ker ne dopuščajo popresoje po sod-  
niku in pravnih strankah, ki sta izročeni izvedencu tako  
rekoč na milost in nemilost.

Izvedenec mora vzeti za podlago v se gradivo pravde  
in mora zato tudi povedati, da se ugotovitve iz knjig strin-  
jajo ali ne strinjajo z navedbami prič ali strank. To ni  
poseganje v dokazno oceno, ki je vedno stvar sodišča. Vprav  
obratno: take navedbe omogočajo temeljito sodno oceno  
dokazov.

Po drugi strani prekorači izvedensko mnenje marsi-  
katerikrat dopustnost meje. V kaz. stvareh n. pr. zaključuje  
izvedenec na osnovi knjig, da je obdolženec res zagrešil  
tatvino. Nemogoče je, da izvedenec to zaključi iz knjig, ker  
morejo knjige dokazati samo možnost, da je bila tatvina  
storjena, več pa ne.

Tudi utaje blagajnika bodo dokazovale knjige le tedaj,  
ako izhaja iz knjig in temeljnic:

a) da je bil osumljenec blagajnik, ki je prejemal, iz-  
plačeval in vknjiževal denar,

b) da je bil vprav on tisti, ki je prejel nevknjiženi zne-  
sek prejemkov ali ki ni izplačal vknjiženega izplačila,

c) da se pravilni saldo blagajne po knjigah ujema s stan-  
jem gotovine, da torej ni pomote pri vknjiževanju ali pre-  
našanju vmesnih saldov.

Samo s temi pogoji, ki jih mora izvedenec vestno ugo-  
toviti, je dopusten logični zaključek blagajnikove utaje,  
sicer pa ne. Imel sem priliko, da sem moral kot izvedenec  
dalekosežno korigirati navedbe strokovnjaka knjižne stroke  
glede utaj v izvestnem podjetju, ker je zatrjeval utaje zne-  
skov, kjer jih ni bilo ali vsaj ni bilo dokaza za nje.

5. Velika zmotà je mnenje, da zadošča izvedencu ena izmed knjig kakega knjigovodstva, da lahko poda zakonu ustrezno mnenje. Vse knjige enega knjigovodstva so v medsebojni zvezi in v zvezi s temeljnicami (korespondenco). Zato mora izvedenec vzeti za podlago vse knjigovodsko gradivo, tudi če gre le za en račun ali celo samo za eno postavko v knjigah.

V medsebojni povezanosti vknjižb v kronološkem zaporedu v različnih knjigah v zvezi s temeljnicami je šele dano jamstvo, da vknjižba ni izvršena ad hoc, da ustreza spornemu pravnemu poslu in da je pravilno izvedena.

Pri vsakem oddajanju mnenja iz knjigovodstva je važno vprašanje, ali niso knjige pomanjkljive in ali niso pomanjkljivo vojene. Zato je treba pregledati vse knjige in podati tudi utemeljeno mnenje, ali in koliko take pomanjkljivosti zmanjšujejo ali celo ukinjajo dokazno moč knjig v konkretnem primeru (§ 592 c.p.p.).

So izvedenci, zlasti knjižne stroke, ki se takim dolžnostim upirajo in imajo pomisleke, češ saj se mora sodišče na moje mnenje zanesti. Ugleden tovariš-odvetnik mi je povedal, da se je napram njemu nek izvedenec kar pristočno izjavil, da on lahko pri sodišču prikaže v bilanci din 100.000— več ali manj. Izvedenec, ki je zmožen take trditve, ne obvlada svoje stroke ali pa ima prekosmato vest. Knjigovodska veda je tako eksaktna, da dovede ob pravilnem postopanju samo do točno določenega rezultata. Lahko nastanejo majhne razlike pri ocenjevanju in pri presoji primerih odpisov. Te razlike so pa tako neznatne, da so brez pomena.

Predaleč bi prekoračili okvir te razprave, ako bi se spuščali v razmotrivanje mnogih posameznih, sicer zelo instruktivnih primerov, ki dokazujejo, kako potrebno je izvedencu knjižne stroke pravno znanje. Naj navedemo le par primerov.

a) Iz knjig nekega velepodjetja, ki je izkazovalo večmilijonsko čisto imovino, je bilo treba ugotoviti, ali podjetje ni morda prezadolženo, kakor so trdili nekateri upniki. Med drugim sem našel med dolžniki podjetja (v saldakontu) račun neke osebe, ki naj bi glasom salda dolgovala podjetju preko din 5.000.000—. Šele pregled mnogobrojnih postavk tega računa v zvezi s temeljnicami je pokazal, da predstavlja ta račun stvarno račun uprave podjetja, katero sta podjetnik in dozdevni dolžnik kupila posestvo a metà, ki ga je podjetnik upravljal na skupen račun. Poiskati je bilo treba zato vse listine in korespondenco. Izkazalo se je, da

sta se podjetnik in dozdevni dolžnik že pred ca. enim letom razšla tako, da je dozdevni dolžnik prepustil celo, do tedaj skupno podjetje podjetniku proti temu, da je prost vseh obvez iz skupnega opravila. Iz tega je seveda sledilo, da je predstavljal saldo preko din 5.000.000— izgubo, ne pa terjatev in da je bila zato bilančna čista imovina iz tega razloga za več nego din 5 milijone previsoko izkazana. Dasi je prej pregledovala te dolžnike banka, ki je dajala kredit in tudi davčna uprava o priliki obdačbe, sta našli to postavko v redu vprav zato, ker je bilo treba napraviti celo vrsto pravnih zaključkov, ki so šele dovedli do spoznanja te neupravičene aktivne postavke, kar sta pa opustili.

b) Velika trgovina A da svojemu poslovnemu prijatelju B-ju v komisijsko prodajo blaga za din 500.000— in vknjiži ta znesek na osebem računu B-ja v breme (kot svojo terjatev). V bilanci je med terjatvami izkazana terjatev napram B-ju iz te komisije. Pregled inventarja in blagovnega računa pa pokaže, da je isto blago izkazano med zalogo blaga v enakem znesku. Pravni preudarek kaže, da obremenitev B-ja ni bila pravilna, kajti B iz prevzema komisijskega blaga ničesar ne dolguje, dolg nastane za B šele tedaj, ko blago proda. Zato je samo postavka v inventarju in blagu bilance pravilna. Podjetje je torej s svojimi vknjižbami ustvarilo namišljeno terjatev din 500.000— in za toliko „zboljšalo“ svojo bilanco.

c) Podjetje A ima napram neplačevitemu B-ju terjatev din 500.000—, ki je po vsej priliki izgubljena in bi jo moralo podjetje konec leta ob zaključku odpisati (čl. 31/2 trg. zak). V decembru pa se dogovori A z B-jem, da mu izroči menico din 500.000— za svoj dolg, B to menico žirira in jo odda svoji banki C v eskont. Banka prizna A-ja za eskontni znesek din 480.000—.

V bilanci se pokaže terjatev A-ja napram banki C v znesku din 480.000—. S tem je dosegel A, da fingira likvidno terjatev napram banki C in se izogne odpisu svoje izgubljene terjatve napram B-ju. Ta pravni posel je bil sredstvo za kreditno prevaro, ker je A dosegel s svojo „pravilno“ bilanco, da mu je nasedel posojilodavec glede na ugodno bilanco.

Samo ob sebi umevno izgine imetek pri banki C, čim do spe menica v plačilo, ker banka tedaj zopet obremeni A-ja za menični znesek din 500.000—.

Ako v takem primeru A v svojih knjigah meničnega opravila ne izvede in to prav lahko stori, ako vodi knjige po enostavnem knjigovodstvu, pa tudi ne odpiše izgubljene ter-

jatve napram C-ju, je „friziral“ svojo bilanco za celih din 980.000— (previsoka aktiva).

č) Veliko trgovsko in industrijsko podjetje A ima pri manjši, od njegga odvisni banki B odprt in izčrpan kredit preko 15 milij. din. Ker A ne more odplačati svojega dolga in zabrede banka B v plačilne težave, izstavi banka na svoje zamrzle in neizterljive dolžnike menice, ki jih le-ti akceptirajo, podjetje A pa jih žirira, tako da postanejo menice „merkantilne“, ker nosijo 2 tedaj še dobra podpisa. Te menice B potem eskontira pri svojih bančnih zvezah.

Pregled knjig pri podjetju A pokaže, da take menice niso nikjer vknjižene in tudi kakih predznamb ni moči najti. V bilancah tudi ni nobene postavke o tem meničnem oblihu, dasi je korespondenca odkrila obstoj teh obvez.

Pravno je položaj ta, da je za podjetje nastala menična obveznost iz teh žirov za več milijonov din, obenem pa (dvomljiva) regresna pravica v enakem znesku. Temu mora ustrezati izvedba v knjigah. Podjetje bi moralo v svojih bilancah izkazati med pasivi ves svoj menični dolg, med aktivi pa regresno terjatev, od katere bi pa moralo neizterljivi del odpisati (čl. 31/2 trg. zak.).

Celo v primeru, da bi bile ob času, za katerega se sestavlja bilanca, vse regresne pravice sigurno izterljive, je podjetje A dolžno jih izkazati v bilanci, ker je imovinsko stanje od tega odvisno (čl. 28/1 trg. zak.: „stanje imovine se mora popolnoma razvideti“).

Soizvedenec je bil nasprotnega mnenja. Podjetje je kmalu nato propadlo z milijonskimi izgubami za svoje upnike, med drugim so bile tudi regresne terjatve A-ja iz predmetnih menic neizterljive.

Če bi bilo soizvedensko mnenje pravilno, bi bilo imovno stanje dveh oseb, od katerih ima ena samo din 100.000— gotovine, druga pa din 1.100.000 terjatev in din 1.000.000— dolgov enako, kar pa ni, ker obstoje dolgovi nepogojno, terjatve so pa lahko izterljive, težko in v dolgih terminih izterljive ali celoma oz. deloma neizterljive (čl. 31/2 trg. zak.).

Izvedenec, ki ne razpolaga z zadostnim pravnim znanjem, bo težko razrešil take in nebroj drugih primerov in morda niti ne bo prišel v položaj, da jih razkrije. Za presojo knjig v kaz. stvareh pa celo pravno znanje izvedenca ne bo zadoščalo, nego bo treba celo kriminološko in kriminalistično znanje o možnosti knjižnih deliktov (ter o sredstvih in postopkih razkrivanja knjižnih deliktov). To pa tem bolj, ker nudijo nekateri podatki iz knjig prav prepri-



čevalne indirektne dokaze za vprašanje krivde (naklep, malomarnost, zmeta). Če izvedenec takih dejstev iz knjižnega gradiva ne odkrije, ostanejo prikriti na škodo materialne resnice.

Povezanost knjigovodstva s pravom nam zadaje še drugo vprašanje, ki terja jasnosti, namreč vprašanje, v koliko so knjige dokazno sredstvo za vknjižene pravne posle. V tem pogledu se je treba zavedati, da vknjižba sama ne more biti dokaz za to, da ima pravni posel oni pravni značaj, kakor se da zaključevati iz vknjižb. Vknjižba je lahko napačna, ker sklenjeni posel n. pr. predstavlja novacijo v smislu § 1376 odz., dočim je knjigovodja vknjižil posel poleg starega dolga, kakor da stara obveza še obstaja. Vedno je treba presoјati pravilnost vknjižb po sklenjenem poslu, ne pa obratno, kajti knjigovodja morda niti pojma ni imel o novaciji ali pa je posel kar površno vknjižil. Knjižna izvedba bo samo to — in še to le pod določenimi okolnostmi — dokazovala, da je podjetje, ki je vknjižbo izvedlo, tako presojalo ta pravni posel. Knjige torej nikdar ne morejo dokazovati, da pravni posel ni bila ali da je bila novacija, ali da je bil posel samostojna obveza ali samo poroštvo in kakšne vrste poroštvo. Skratka, vknjižbe se morajo ravnati po sklenjenem pravnem poslu in dokaz, da so vknjižbe napačno izvedene, bo vedno dopusten. Sopogodnik redoma nikdar niti ne izve, kako je podjetnik posel v svojih knjigah vpisal in bo izven pravde redko prišel v položaj, da o tem kaj izve.

Doslej smo imeli večkrat priliko ozirati se na sodstvo in ometavati napačne pojme o razmerju prava napram knjigovodstvu. Je pa še drug nedostatek. Naša vrhovna sodišča v Jugoslaviji očitno smatrajo knjigovodstvo kot nekakšen „noli me tangeré“, kakor da ne bi bilo zakonskih predpisov, ki se bavijo s knjigovodstvom. Zaman iščemo v objavljenih sodbah vrhovnih sodišč načelnih odločb o knjigovodskih vprašanjih. Zato se dogaja, da en ali drugi izvedenec poda mnenje, ki je neskladno z zakonskimi določbami. Izvedenec pa, ki se sklicuje na zakon, zadene pri sodniku na gluha ušesa, namesto da bi sodnik gladko zavrnil onega izvedenca, ki v mnenju pogazi zakon iz pravne nevednosti in pomanjkljive strokovne izobrazbe. Poudarjam oboje, ker se naši zakoni v skladu s teorijo knjigovodstva.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> De lege ferenda bi bilo pač potrebno, da se sedaj veljavni trg. zak. tudi v pogledu določb o trg. knjigah izpolni in zlasti ustvarijo točnejše določbe v zaščito „bilančne resnice“. V tem pogledu so zlasti

Kolikor vem, je dunajsko vrhovno sodišče načelne odločbe izreklo zlasti o priliki presoje kaznivih dejanj bankrotsva po § 486 a. k. z. Ti primeri so pri nas novo urejeni v §§ 544 in 545 št. 1—5 kz. Zlasti pojem neredno vojenih knjig v § 545 št. 2 bi kazalo v konkretnih primerih točneje opredeliti. Tega vprašanja se doslej po moji vednosti tudi noben komentar še ni lotil.

V ostalem sem našel samo še važnejšo odločbo v „Jahrbuch höchstgerichtlicher Entscheidungen (Bartsch, Pollak, Warhanek)“ z dne 14. februarja 1934 št. 799 iz letnika 1934, v kateri pravi dunajsko vrhovno sodišče pravilno in prav v smislu svojih izvajanj: „Obremenitev kontokorentnega imetnika na njegovem računu kot prosta vknjižba ne izvrši plačila menice. Osobito se to ne zgodi tedaj, če komitent ni bil voljan poravnati svoj menični dolg na ta način.“

Naša upravna sodišča do novejšega časa niso objavljala vseh svojih odločb, v objavljenih pa tudi ne poznam primera, da bi se to sodišče bavilo s knjigovodstvom.

Pač pa je dunajsko upravno sodišče izdalo celo vrsto prav precizno formuliranih odločb o tej materiji. Te odločbe so izdane na osnovi prav teh zakonitih določb, ki veljajo v območju našega vrhovnega sodišča. Odločbe so tako točne, da jih lahko z mirno vestjo prevzamemo. Važnejše so nastopne:

1. Ako dokazovalec odkloni predložitev knjige prvih vpisov (primanoto, tako, da ni moči neposredno primerjati vknjižb v predloženih knjigah s prvimi vknjižbami, je treba v splošnem vzeti, da je dokaz izpodletel (l. 1916.).

2. Dokaza po knjigah ni moči zavreči zgolj iz razloga, ker niso vse postavke vknjižb v knjigah dokazane z listinami (l. 1919.).

3. Razlikovanje pomanjkljivosti knjigovodstva v formalne in materialne je za presojo verodostojnosti vknjižb brez pomena, osobito ker trg. zak. takega razlikovanja ne pozna; v ostalem pa tudi ni moči videti le formalne napake knjigovodstva v tem, da manjka glavna knjiga in niso ohranjene celokupne temeljnice za račune in imovno bilanco (l. 1927.).

4. Poslovne knjige, ki so bile naknadno „rekonstruirane“, ki torej v času, ko naj bi se uporabljale, še niso obstajale, ne morejo imeti nobene dokazne moči (l. 1927.).

pomanjkljive določbe trg. zak., o d. d., pa tudi določbe delniškega regulativa (§ 49) ne ustrezajo znanstvenim in praktičnim potrebam.

Marsikateri izvedenec preveč poudarja svojstvenost svoje stroke, se zato poslužuje laiku težko razumljivega knjigovodskega žargona, kar utegne imponirati kot nekakšen „arcanum“. To pa ni umestno, kajti po mojem mnenju je treba sporna vprašanja obravnavati jasno v razumljivih razmotrivanjih, tehniko knjigovodstva pa omenjati le v toliko, kolikor je to neobhodno treba. Sodnik, ki večkrat zaslišuje zdravniške izvedence, si pridobi sčasoma toliko znanja v njihovi stroki, da ve že vnaprej prilični izid zdravniške preiskave, vsekakor pa točno razume zdravniškova izvajanja. Zaradi zapletenosti in obsežnosti knjižnega gradiva niti izvedenec sam ne more vnaprej predvidevati, kakšen bo končni rezultat pregleda in presoje knjig, pač pa mora stremeti za tem, da poda svoje mnenje tako, da mu sodnik lahko sledi in kontrolira pravilnost njegovih zaključkov.

Vesten izvedenec se bo samo veselil, ako sodnik razume njegovo stroko. Vprav idealno bi bilo, če bi sodnik sam obvladal knjigovodstvo. Pa tudi tak sodnik ne bo mogel pogrešati izvedenca te stroke, ker je izključeno, da bi mogel sodnik ob svojem sodniškem delu opraviti tudi silno zamudno, često zamotano delo knjigovodskega izvedenca, katerega večkrat — med mnogoterimi postavkami — ena sama, težko razrešljiva postavka zadržuje po več ur ali celo dni, preden jo v svojem postanku in knjižni izvedbi povoljno pojasni, tako da jo lahko z mirno vestjo označi za pravilno, za napačno ali celo za lažno vknjižbo. To je razumljivo, če se upošteva, da mora izvedenec često brez pomoči ali celo zoper intencije knjigovodje podjetja iskati podlage za svoj elaborat in je iskanje temeljnic v površno urejenih knjigovodstvih združeno z velikimi težavami in zamudami. Nekatera podjetja imajo pravo tzv. „židovsko knjigovodstvo“ t. j. knjigovodstvo, čigar temeljnice se valjajo neurejene po pulatih, miznicah raznih funkcionarjev, celo po žepih raznih oseb. Doživel sem primer denarnega zavoda, pri katerem so bili taki nedostatki, da so po izjavi verodostojnih prič ležali celo bankovci po tleh in za pečjo, ne da bi jih blagajnik pogrešil. Da se je končno pojavil izdaten primanjkljaj, je lahko razumljivo.

## Nagrada javnega notarja kot sodnega poverjenika za sestavo inventarja v zapuščinskem postopku.

Dr. Ivan Grašič.

### I.

Nekatera okrajna sodišča apelacijskega sodišča v Ljubljani ne priznavajo javnemu notarju kot sodnemu poverjeniku nagrade za sestavljanje inventarja po § 41 min. uredbe o nagradah javnih notarjev z dne 30. novembra 1930 (uon.). Tudi okrožni sodišči v Celju in v Ljubljani sta s sklepi z dne 14. marca 1935, opr. št. R-I-52/35/1, oziroma z dne 6. aprila 1935, opr. št. III-Pl-278/35-2, in z dne 20. marca 1937, opr. št. III-Pl-302/37-2, zavzeli isto stališče ter utemeljujeta svoji odločbi in sicer:

#### 1. Okrožno sodišče v Celju:

„Rekurent izpodbija prvosodni sklep le radi tega, ker mu ni bila za inventar zahtevana nagrada v znesku 761 din 70 p priznana, in uveljavlja, da odreja določba § 41 uon. v pogledu inventiranja posebno nagrado, če se ni opravilo „u toku ostavinske rasprave“, in da § 41 uredbe s tem nima v mislih celega „ostavinskega postopka“, marveč le končno zapuščinsko razpravo z dediči; to izvaja rekurent iz avtentičnega besedila uredbe, ki govori v § 34 o „ostavinskem postopku“ in dodaja v oklepaju („raspravljanje zaostavštine“), dočim govori v primerih, ko ima v mislih obravnavo z dediči, izrečno le o „ostavinski razpravi“ in ne o „raspravljanju“, katerega razlikovanja pa da v slovenskem tekstu ni. Po naziranju rekurenta hoče uredba nagrajati v § 41 imenovana posebna pripravljalna dela, katerih ne smatra za navadna pripravljalna opravila za zapuščinsko obravnavo po vsebini 1. in 2. odst. § 34.

Rekurzna izvajanja niso utemeljena.

Predvsem se mora omeniti, da razlikovanju med izrazom „razprava“ in „razpravljanje“ v avtentičnem tekstu ni pripisovati onega pomena, ki mu ga pripisuje rekurent; kajti v § 41/5 govori avtentični tekst o vsoti, ki gre javnemu notarju po § 34 „za provodjenje cele ostavinske rasprave“, čeprav je v besedilu § 34 zadevno rabljen izraz „razpravljanje zaostavštine“ oziroma „ostavinsko razpravljanje“.

Besedilo „u toku ostavinske rasprave“ se mora torej razlagati v širšem pomenu 1. in 2. odst. § 34, da se nanaša



na „preduzimanje i pripremu svih ili većeg dela radnja ostavinskog postopka (razpravljanje zaostavštine) potrebnih za izdejstvovanje uručenja i deobe zaostavštine“, oziroma na „sve službene radnje koje se u vezi s ostavinskim razpravljanjem moraju preduzeti, uključivo deobu zaostavštine i takodje i onda ako se pojedine radnje moraju, radi opasnosti u zadocnjenju ili iz drugih važnih razloga, zasebno preduzeti.“

Določbo 5. odst. 54 pa razlaga rekurent napačno, če hoče iz nje razbrati, da odreja nagrado za napravo inventarja, ki ga je sestavil notar, kateremu je poverjeno opravljanje in pripravljanje vseh ali večjega dela dejanj zapuščinskega postopka; kajti s to določbo je le odrejeno, da notarju ne pritiče cela nagrada po § 54, ako se od njega sestavljeni inventar ne razteza na celokupno zapuščinsko imovino, ampak da se mora njegova nagrada iz § 54 zmanjšati za polovico nagrade, ki je določena v § 41 za sestavo inventarja o ostali zapuščinski imovini.

Ravno iz določbe 5. odst. § 54 je jasno razvidno, da se sestava inventarja, če je del notarju poverjenega zapuščinskega postopanja, ne sme posebej nagraditi.

Posebna nagrada za v § 41 uon. navedena dela pritiče notarju le takrat, če so mu bila posebej naročena, ali če niso bistveni del zapuščinskega postopanja, čigar izvršitev je bila notarju naročena.

Ker pa je bil inventar v navzočem primeru neobhodno potreben, in bi se brez njega zapuščinsko postopanje ne moglo izvršiti, je nagrada za inventar vsebovana v nagradi, odmerjeni po § 54 uredbe.

Rekurzu se torej kot neutemeljenemu ni moglo ugoditi.“

## 2. Okrožno sodišče v Ljubljani:

a) „Prvi sodnik je priznal rekurentu za njegovo sodelovanje le nagrado po § 54/1 uon., ni mu pa priznal posebne nagrade za sestavo inventarja po § 41/5 cit. nar., t. j. za inventariziranje zapuščine še 50% nagrado, določeno v § 51/1. Odmera prvega sodnika je pravilna.

Po § 51 np. opravi notar v primeru, da mu sodišče poveri izvedbo zapuščinske razprave, vsa sodna dejanja v zapuščinskem postopku v mejah predpisov § 221 zb. Po § 54/2 uon. obsega nagrada po § 54/1 uon. vsa službena dela, ki se morajo opraviti v zvezi z zapuščinsko razpravo (z ostavinskim razpravljanjem), všteti razdelitev zapuščine, in to tudi takrat, kadar se morajo opraviti poedina dela posebej. V predmetnem primeru je zapuščinsko sodišče glede na nedoletnost dedičev po § 69 np. po službeni dolž-

nosti odredilo popis zapuščine. Sestavo inventarja je v predmetnem primeru smatrati kot del zapuščinske razprave. Po § 4/2 uon. gre notarju kot sodnemu poverjeniku razen nagrade, ki mu pritiče po § 34 za opravo celotne zapuščinske razprave (§ 41/5 uon.) še polovica nagrade, ki je določena po § 41 uon. za službena dela, ki so se opravila posamez, to je še 15% nagrada, določena v § 34 v primeru, če se opravi dotično poedino službeno delo v času med 19. in 8. uro ali ob nedeljah in praznikih. Rekurent niti ne trdi, da je sestavil inventar v navedenem času. Zato rekurentovemu stališču, da mu gre iz razloga, ker je moral radi sestave inventarja iti na kraj sam in inventarja ni mogel napraviti hkrati z zapuščinsko razpravo, po § 41/5 uon. 30% povizek k nagradi § 34 uon., ni pritrditi. Na določbo § 2/2 uon., da je nagrada po tarifi po § 34 nezadostna, ker je oprava celotne zapuščinske razprave zahtevala mnogo časa, se pa rekurent ne sklicuje. Zato rekurzu ni bilo ugoditi.“

b) „Rekurzu glede odmerjene nagrade sodnemu komisarju ni odreči utemeljenosti. Poleg nagrade za opravo celotne zapuščinske razprave — ki je v smislu § 34 uon. pravilno odmerjena — se je zahtevalo in priznalo še 30% povizka (575 din) od zadevnega zneska „radi inventure“. Ta zahtevek je očitvidno oprt na določbo § 41 uon. Po tej določbi pa gre nagrada le za opravljanje poedinih službenih del zapuščinskega postopanja, če se ista ne opravijo v teku zapuščinske razprave, ki je poverjena javnemu notarju. Iz tega pa sledi, da taka posebna nagrada ne gre za v § 41 uon. navedena poedina službena dela, če so bila ista opravljena med zapuščinsko razpravo, poverjeno javnemu notarju, kot je bilo to v predmetnem primeru. Zato je bilo rekurzu v toliko ugoditi in nagrado zmanjšati za 575 din.“

## II.

Nasprotno pa je okrožno sodišče v Mariboru s sklepom z dne 7. decembra 1938, opr. št. III-Pl-678/38-1, zavrnilo rekurz zoper okrajno sodišče v Mariboru z dne 9. novembra 1938, opr. št. V-O-501/38-5, s katerim se je priznala sodnemu poverjeniku poleg nagrade po § 34 uon. za opravo zapuščinske razprave tudi še nagrada za sestavo inventarja. Rekurent je utemeljeval rekurz, sklicujoč se v glavnem na razloge spredaj navedenih sklepov okrožnega sodišča v Ljubljani, med drugim tudi takole:

Po § 34/2 uon. obsega nagrada po § 34/1 te uredbe vsa službena dela, ki se morajo opraviti v zvezi z zapuščinsko razpravo, vštévši razdelitev zapuščine, in to tudi takrat,

kadar se morajo opraviti poedina dela zaradi nevarnosti zamude ali iz drugih važnih razlogov posebej. V predmetnem primeru je sodni poverjenik zaradi mladoletnosti dediča po § 69 np. moral po službeni dolžnosti opraviti popis zapuščine in je zaradi tega sestavo inventarja smatrati kot del zapuščinske razprave, zlasti pa še, ker je bila zapuščinska razprava izvedena istočasno z napravo inventarja, to je pri istem naroku in je vse delo trajalo le od 13. do 16., tedaj komaj 3 ure.

Okrožno sodišče v Mariboru kot rekurzno sodišče je svoj sklep utemeljilo nastopno: Po visokosti zapuščinske imovine v znesku 65.495 din znaša pravilno nagrada javnega notarja kot sodnega poverjenika 1.092'50 din. Dnevnica se ni zahtevala in tudi ni priznala, ker se inventariziranje ni vršilo izven sedeža javnega notarja (§ 27 uon). Pač pa je bilo notarju priznati 50% povišek redne nagrade, ker je opravil razen v § 34 navedene uredbe označenih rednih poslov še izreden posel, namreč sestavljanje inventarja in cenitev, kar je bilo vsekakor posebej nagraditi (§ 2 uon.).

### III.

Na osnovi uon. smatrajo nekatera sodišča, da spada sestava inventarja v zapuščinskem postopku med ona službena dela, ki jih ni posebej nagraditi, da je nagrada za napravo inventarja, če je bil ta neobhodno potreben in če bi se brez njega zapuščinsko postopanje ne moglo izvršiti, vsebovana v § 34 uon. odmerjeni nagradi ter da javnemu notarju za sestavljanje inventarja pritiče nagrada po § 41 uon. samo, če mu je bila sestava inventarja posebej naročena ali če sestava inventarja ni bistveni del zapuščinskega postopanja, katerega izvršitev je bila notarju naročena.

Po tem naziranju bi bila tedaj nagrada po § 34 uon. (§ 2 uon. ne prihaja tu v poštev) največ, ker se sme priznati javnemu notarju kot sodnemu poverjeniku za izvedbo celotnega zapuščinskega postopanja, to je ne samo za izvedbo zapuščinske razprave same, temveč tudi za sestavo smrtonice, za prevzem v hrambo, za zapečatenje, za sestavo inventarja ter za opravo cenitve in dražbe premičnih stvari.

To naziranje pa je neutemeljeno in nepravilno.

Načelo uredbe o nagradah javnih notarjev je, da se nagraja vsak posel, ki ga opravi javni notar za stranko bodisi v svojstvu javnega notarja bodisi v svojstvu sodnega poverjenika. Uredba ustanavlja izrečno izjeme, ko naj se kako opravilo sploh ne nagraja ali ko naj se niže nagraja,

če je združeno z drugim opravilom, kakor na primer v §§ 8/2, 11/4, 22, 24/3, 34/2 in 42.

To ugotavljanje izjem še posebej potrjuje pravilo, da gre javnemu notarju nagrada za vsak pravni posel in za vsako opravilo posebej, ki je kot tako smatrati. Kot posebna opravila v smislu zakona o nespornem postopku (uredba se naslanja na stari zakon o nespornem postopku) pa je smatrati vsa opravila, ki se izvršujejo v teku zapuščinskega postopka in ki so navedena v drugem delu v oddelkih 1 do 10 navedenega zakona kakor tudi novega zakona o nepravdnem postopku.

Vendar je uredba o nagradah javnih notarjev v zapuščinskem postopku omejila splošno načelo, da naj se posebej nagraja vsako opravilo, in sicer v 1. odst. § 34, kjer odreja enotno nagrado za vse posle, ki so potrebni za dosego prisojila in za razdelitev zapuščine, povrača se pa k splošnemu načelu zopet v 3. odst. § 34 in v § 41 v pogledu sestavljanja smrtovnic, prevzemanja v hrambo, zapečatenja, inventarja ter ocenitve in dražbe premičnih stvari.

Smrtovnice izvzema 2. odst. § 34 izrečno in se sestava smrtovnic ne nagraja posebej, če se poveri javnemu notarju, ki je sestavil smrtovnico, nadaljnje opravljanje zapuščinske razprave. V pogledu prevzema v hrambo, zapečatenja inventarja ter cenitve in dražbe premičnin pa odreja uredba posebno nagrado, če se ne opravijo „u toku ostavinske razprave, koja je poverena javnom beležniku“.

Rešiti je tedaj predvsem vprašanje, kaj razume uredba „u toku ostavinske rasprave“? — Ali znači to besedilo zapuščinski postopek ali pa znači le neposredno zapuščinsko obravnavo, ki se opravi z dediči, da se ugotovi način in obseg dednega nasledstva, razdelitev zapuščine ali izročitev zapuščinske imovine, kakor imata to na primer v mislih §§ 35 in 36 uon.

Avtentično besedilo uredbe govori v § 34/1 o „ostavinskem postopku“ in dodaje v oklepaju „(raspravljanje zaostavštine)“, dočim govori v primerih, ko ima v mislih obravnavo z dediči, izrečno le o „ostavinski raspravi“ — glej na primer § 34/2 in §§ 35 in 36 uredbe — in ne o „raspravljanju“. Tega razlikovanja v slovenskem tekstu ni. Le-ta rabi tako za „ostavinski postopak“ kakor za „ostavinska rasprava“ to je za posebni postopek neposrednega obravnavanja z dediči dosledno le izraz „zapuščinska rasprava“.

§ 41 uon. tedaj nima v mislih celega „ostavinskega postopka“, marveč le končno zapuščinsko obravnavo z dediči. Uredba ravno hoče s tem nagrajati v § 41 imenovana po-



sebna službena dela, katerih ne smatra za navadna pripravljalna opravila, za zapuščinsko razpravo po vsebini 1. in 2. odst. § 54, vendar noče priznati nagrade, če so bila ta pripravljalna dela taka, da so se izvršila ali so se mogla izvršiti hkrati z zapuščinsko razpravo z dediči na enem in istem naroku, kakor na primer prisego nadomestilno napoved zapuščinskega imetja, sestavo inventarja o imovini, ki obstoji le iz gotovine, terjatev ali hranilnih knjižic. Ako pa je moral sodni poverjenik zaradi sestave inventarja iti na kraj sam in zapuščinske razprave ni mogel izvesti hkrati s sestavo zapuščinskega inventarja, bodisi da se je s sestavo inventarja zamudil dalj časa, bodisi da zapuščinske razprave pri istem naroku zaradi spora med upravičenci ali iz drugih razlogov ni mogel dokončati, ali če je za zapuščinsko razpravo moral določiti drug narok kakor za popis in cenitev zapuščine, takrat sestavo inventarja sodni poverjenik ni opravil v teku zapuščinske razprave, pač pa v zapuščinskem postopku, in mu gre v tem primeru za sestavo inventarja nagrada po § 41 uon., odnosno če je napravil na isti način samo delni inventar, nagrada po § 54/3 uon.

(Konec prih.)

## Književna poročila.

**Bugarski-Zlatic Gligorije; Karakteristika engleskog Ustava u poredenju s tipom kontinentalnog Ustava, 1939, str. 28 (posebni odtis iz Godišnjaka Udruženja za uporedno pravo, 1938), Engleska kabinetska vlada, Novi Sad, 1939, str. 268.**

Angleška ustava zavzema v državni vedi, kolikor se bavi s skoro enotnim tipom države 19. in še prve četrtine 20. stoletja v evropskem kulturnem območju, posebno mesto. Razlog temu je, da se je že zgodaj v Angliji dejansko razvilo to, kar nazivamo konstitucionalizem. Zato se ni čuditi, da najdemo v Angliji tudi njegove prve resne teoretične odmeve. Že v 14. stoletju je Bracton v knjigi „O angleških zakonih in običajih“ odločno odklanjal za svojo domovino absolutistično formulo „quod principi placuit legis habet vigorem“ in utemeljeval po zakonih omejeno monarhijo. Stoletje nato je Fortescue v dveh delih o angleški državni ureditvi (O vladi Anglije, De laudibus legum Angliae) označil njeno bistvo po okolnosti, da „podložniki niso dolžni pokoravati se kakršnim koli zakonom niti plačevati kakršnih koli davkov, katerih niso sami odobrili“. Thomas Smith je konec 16. stoletja, ko se je na celini bohotil monarhični absolutizem, prikrojil Bodinov nauk o suverenosti monarha angleškim ustavnim razmeram popolnoma ustrezno s tem, da je proglasil za najvišjo in absolutno oblast v angleškem kraljestvu parlament. Po značilni angleški predstavi je to „the King in Parliament“, t. j. združitev kralja, doma lordov in doma komun. A še važnejše je bilo Smithovo spoznanje, da parlament predstavlja v s a k e g a Angleža, bodisi da je v njem sam

navzoč (lordi v lordski zbornici) ali po zastopniku, zaradi česar je treba smatrati privolitev parlamenta za privolitev vsakogar. Tako je zavestno ali ne priznal parlamentu njegovo oblast le kot predstavniku naroda, s čimer se je postavil na stališče načela narodne suverenosti. Isto velja za njegovega sodobnika Richarda Hookera, ki je prvi zastopal misel o družbeni pogodbi kot osnovi države. Prav to smer zasledimo tudi pri Lockeu, ki je zopet stoletje kesneje oprl svojo teorijo o liberalni ustavni in pravni državi po eni strani na individualistično racionalistično zamisel družbene pogodbe, po drugi pa na dejanske angleške ustavne razmere, nastale po „slavni“ revoluciji l. 1688. Locke in Bolingbroke, ki je že zavestno prikazoval angleško ustavo kot vzor idealne državne ureditve, sta v največji meri vplivala na Montesquieuja. V znanem 6. poglavju 11. knjige svojega „Duha zakonov“ (1748) je to ustavo naravnost glorificiral, posebno s tem, da je označil za njen „objekt“ politično svobodo. Tako je bil ustvarjen stik z liberalno demokratičnim naukom in zgodilo se je, da so revolucionarji v Severni Ameriki in v Franciji za časa vélike revolucije bili bolj pod vtisom Montesquieuja in njegove idealizirane angleške ustavnosti kakor pa pod vtisom Rousseaujevih radikalno demokratičnih gesel. Angleška ustava je dobila avreolo vzorne, zaželene ustave in služila je za vzgled, kako naj bo država pravilno urejena. I monarhična i republikanska državna oblika sta se ji skušali čim verneje približati, tako da je po njej posneta strukturna shema tipične evropske države 19. in prve četrtine 20. stoletja za naš kulturni krog skoro obče veljavna. Po pravici so zato vpliv angleške ustave na državno pravo celine vzporejali z vplivom rimskega prava na zasebno pravo. Ni čudno, da se je pod takimi okolnostmi zanimanje za angleško ustavo močno razvilo tudi pri neangleških strokovnih pisih, posebno ko se je hitro pokazalo, da enostavno kopiranje angleške ustavne ureditve še ne zagotavlja pričakovanega političnega življenja in uspeha državnega delovanja. Zlasti Francozi in Nemci imajo obširno ter tehtno literaturo o angleški ustavi, njeni zgodovini ter posameznih angleških ustavnih institutih in vprašanjih. Naše slovstvo je v tem oziru dosti borno in je zato tem bolj razveseljivo, da se je v osebi g. Bugarski-Zlatica pojavil pisec, ki se namerava na dosti široki zasnovi baviti z angleškimi ustavnimi problemi. Ta za kontinentalca sicer težavna naloga mu je olajšana, ker je imel priliko dalje časa osebno spoznavati angleško družbeno, kulturno in politično sredino.

V prvem spisu, ki ga navajamo, podaja koncizno razliko med angleško ustavo in tipom celinskih ustav. Angleška ustava je bolj političen pojem kot pravni. Ona je „sistem vladanja“. Samo del njenih norm je pravnih, a še te niso strnjene v sistem, večinoma jim gre samo značaj konvencionalnih pravil, ki navadno niti zapisana niso. Za vsa ta pravila, naj bodo potem pravne ali konvencionalne narave, je nadalje značilno, da se redko zunanje oblikovno a zato tem bolj zanesljivo notranje smiselno prilagajajo večnemu toku in razvoju političnih prilik ter potreb. Seveda nudi taka ustava, ki je večno v gibanju, proučevanju velike težave, ker njena snov nikdar ni ustaljena. Od tod različna naziranja o tej ustavi in različna tolmačenja, katerih pravilnost se da po našem mnenju presoditi vedno šele v zgodovinski perspektivi. Zato mislimo, da se bo o angleški ustavi, dokler ostane taka, kakor je, dala pisati samo zanesljiva zgodovina, nikdar pa ne bo popolna zanesljivega prikaza njenega aktualnega stanja.

Drugi spis je služil piscu za dosego doktorata prava na beograjski univerzi in je samo del še neobjavljene studije o „Političnem in ustav-

nem življenju Anglije v 20. stoletju“. Bavi se z angleškim kabinetnim sistemom. Pisec ga pravilno smatra za jedro in središče angleške ustavne organizacije. Opisuje njegov razvoj skozi 19. in 20. stoletje do svetovne vojne, kaže njegove spremembe zavoljo prilagojevanja potrebam učinkovitega vojnega vodstva, se obširno bavi s tako zv. vojnim kabinetom in prehaja končno na prikazovanje usode kabinetnega sistema po vojni. Sam zunanji oris razvoja te ustanove ne bi bil niti težak niti toliko zanimiv. A knjigi dajejo sočnost in tehtnost analize družbenega in političnega ozadja, ki je ustvarilo in razvijalo ta tipični angleški sistem vlade, kateri se zopet sam osebnim sposobnostim svojih nosilcev in dejanskim prilikam ustrezno do neke mere spreminja in s svojo elastičnostjo vpliva na druge politične činilce, težej venomer za tem, da se ohrani potrebno družbeno in politično ravnovesje. One odkrivajo piščev zrel in prodirljivi pogled v zamotano prepletenost ne samo angleške, temveč tudi obče socialne, politične in z njo nujno zvezane državne organizacijske problematike današnjice. Knjiga bi bila zato priporočljivo čtivo za vse politično interesirano izobraženstvo. V to jo še posebno usposablja lahek in jasen jezik. Knjiga je opremljena z obširno bibliografijo naših in angleških avtorjev, kolikor prihajajo za obravnavano snov v poštev. V oddelku, ki navaja našo domačo literaturo o splošnih problemih državne in družabne ureditve, demokraciji, parlamentarizmu, naravi ustave itd. z obžalovanjem pogrešamo vsako sled o slovenskem slovstvu, ki ga je tudi nekaj!

Dr. Gorazd Kušej.

**Spomenica Dra. Valtazara Bogišića. O tridesetgodšnjici njegove smrti.** Izdanje Odbora za komemoracijo 30.-god. smrti. Štamparija „Jadrani“, Dubrovnik. Str. 134 (s sliko).

Dne 24. aprila 1938 je minilo trideset let, odkar je velikega jugoslovanskega pravnika in zakonodavca zatekla smrt v Reki na potu iz Francije v njegov rojstni kraj Cavtat. Dne 1. maja 1938 so rodoljubi iz Dubrovnika opravili komemoracijo te smrti, na kateri je imel dr. L. Bakotić (Beograd) slavnostni govor. Dve leti nato je izšla spomenica, ki jo prikazujemo; omogočili so jo, kakor beremo v predgovoru „dubrovački meceni“, ki pa pobjlže niso navedeni. Prikaz naj opozori na dvoje: Poleg že omenjenega govora sta v Spomenici natisnjena dva koncepta Bogišićeve avtobiografije in pa bibliografija njegovih del, ki navaja 41 znanstvenih del (spisov in zakonov), dalje prevode, razprave in predavanja, ki so izšla o „Imovinskem zakoniku za Knjaževinu Crnu Goru“ z dne 25. marca 1888 (med njimi je navedeno tudi poročilo dr. Danila Majarona v društvu Pravniki v začetku junija 1889). Tu zbrano gradivo je brez dvoma najodličnejši priročni pomoček za informacijo o življenju in delovanju Bogišićevem. Zlasti mlajšim pravnikom bi toplo priporočali, da ga proučijo; saj doslej Jugoslovani še nismo imeli učenjaka-jurista, ki bi se doma in v tujini tako poveljal kot Bogišić. Drugo, kar smo hoteli ob izdaji te Spomenice pripomniti, pa je, da se nam zdi razglabljanje dr. Bakotića v komemoracijskem govoru o jeziku naših zakonov v Jugoslaviji pretirano, pa tudi za las privlečeno. Če se je Bogišić nekoč izrazil, da zakonik carja Dušana, Vinodolski zakon in Poljički statut prekašajo v jezikovnem pogledu zakone „sadašnjeg vremena“, je pač hotel poudariti, da naj bo v zakonih jezik naroden, razumljiv, preprost. Ali to se more tikati samo tistih pojmov, ki so v narodni pravni zavesti že udomačeni: kako pa naj postopa moderni zakonodavec, če oblikuje tekst zakona, ki uvaja prepotrebne novote z novimi pojmi? To vprašanje pa se pač ne da rešiti na kratko z apelom: „Ugledajte se na Valtazara Bogišića i na njegov rad“ (str. 19).

Dr. Metod Dolenc.

**Dr. Holzmann Hugo: Gesellschaftssteuerrecht im Königreich Jugoslawien.** Piščeva izdaja. Beograd 1939. Str. XIV + 272.

Pisec, odvetnik v Zagrebu, ki s svojimi večinoma nemškimi pisanimi deli seznanja tujino z našo zakonodajo, si je izbral topot naš družbeni davek, ki zanima one tuje kapitaliste, kateri so vložili svoj kapital v jugoslovanska podjetja v tej ali oni obliki.

Knjiga, posvečena podpredsedniku vlade dr. Mačku, vsebuje precej ostro kritiko našega družbenega davka, kateremu pripisuje omanjanje naše industrije, na drugi strani pa oviranje dotoka inozemskega kapitala. Četudi je marsikatera kritika upravičena, gredo nekatere avtorjeve kritike predaleč. Našo strogo zakonodajo in davčno prakso glede družbenega davka je pač treba pripisovati onim zavezancem, ki znajo sestavljati svoje bilance tako, da izkazujejo leto za letom minimalno izgubo oz. minimalni dobiček, dočim se jim posreči dejanski dobiček skriti na drug način. Da si država zajamči od družbenega davka ustrezne prejemke, uvaja minimalni davek, ki lahko zelo težko zadene resnično pasivna podjetja, ker je sedaj precej visok. Piščevi očitki o tem vprašanju bi bili danes — po objavi davčnih novel z dne 22. decembra 1939 in 30. marca 1940 — najbrž še hujši. Zlasti se peča z vprašanjem odbitnih in pribitnih postavk, izračunavanjem rentabilnosti, z davkom na dividende (sedaj dodatnim davkom k družb. davku), obdavčenjem družb z omejeno zavezo, obdavčenjem družbenih organov, pa tudi z valorizacijo, tečajnimi razlikami ter z davčnim postopanjem, posebno s cenzurnim postopanjem. Natančneje razpravlja o obdavčenju obresti tujega kapitala, vložnega v naša podjetja, kar izhaja iz namena knjige.

Knjiga vsebuje uvod, nato besedilo naše zakonodaje s pravilniki in številnimi razzsodbami; vsebovani so tudi glavni paragrafi našega zakona o neposr. davkih (splošne določbe, odmera davkov itd.). Razvidne so tudi spremembe posameznih določb. Piščev očitek nestalnosti naše davčne zakonodaje se mora seveda nanašati tudi na tuje zakonodaje. Prevod je v glavnem dober. Za obrambni prispevek bi bil morda boljši izraz Nationalverteidigungsbeitrag (ne Volkswehrbeitrag) ali pa krajše Wehrbeitrag. Na str. 70 naj bi se finančna direkcija imenovala Finanzdirektion, ne pa Steuereidirektion. V obrazcu prijave za družbeni davek (str. 257) so nekatere razlike (glej Sušec: Neposredni davki str. 325), na str. 75 pa manjkajo neke novejšje priloge davčne prijave za isti davek. Na str. 117 na koncu naj bi se dodalo, da se smejo tudi 3% obveznice za likvidacijo kmečkih dolgov bilancirati po nominalni vrednosti.

Za besedilom naših predpisov sledijo zanimiva poglavja o posameznih vprašanjih, ki navajajo deloma zelo bogato inozemsko literaturo, zlasti avstrijsko, češkoslovaško in nemško; znano je, da je naš zakon črpal mnogo zlasti iz češkoslovaške davčne zakonodaje. Zato navaja pisec tudi številno judikaturu iz teh držav. V seznamu literature manjka Dj. Nikolić: Društveni porez, Beograd 1934, ki je že pred Holzmannom načel marsikatero vprašanje o našem družbenem davku.

Izmed tiskovnih napak, ki motijo, navajamo tele: Avstr. minimalni davek (s. 170, 6. vrsta) je znašal 36‰, naš prvotno 2‰ (ne 2%, str. 198, vrsta 25), na str. 206 je napačno naveden promet davčnih zavezancev, na str. 251 manjka pri citatu Frankfurter Zeitung letnica, na str. 65 v besedilu čl. 89 našega zak. o nep. davkih manjka, kaj je z uslužben-skim dohodkom iz inozemstva za delo, izvršeno v državi.

Knjiga ima tudi zelo zanimive statistične podatke o našem družbenem davku, ki kaže tudi razdelitev državnih prejemkov od tega davka po pokrajinah.



Z ozirom na najnovejše spremembe naše davčne zakonodaje bi kazalo, da izda pisec (po vzgledu drugih naših piscev) h knjigi dodatek z vsemi spremembami, da bo knjiga tudi vnaprej porabna. Zbrano gradivo, zlasti sodbe, bodo koristile davčni praksi in davčnim zavancem.

V. Murko.

**Dr. Wagemann Ernst: Wo kommt das viele Geld her? Geldschöpfung und Finanzlenkung in Krieg und Frieden.** Düsseldorf 1940.

Ta nova, 160 strani obsegajoča knjiga profesorja na berlinski univerzi in vodje nemškega konjunkturnega instituta pojasnjuje, kako je Nemčija financirala svoje oboroževanje in kako financira sedaj vojno, ne da bi nastali pri tem pojavi pogubne inflacije.

V prvem delu svoje knjige razlaga pisec začetke in razvoj moderne umetnosti financiranja (moderne Finanzierungskunst). Tu so popisani: financiranje vojne v l. 1914/18, propad nemške veljave v liberalistični povojni dobi, uvedba stabilne rentne marke na Helfferichov predlog, slednjič finančna politika Nove Nemčije. Drugi del knjige podaja opis mehanizma modernega financiranja države v mirnem in vojnem času. Knjigo začena kratka uvodna beseda gospodarskega ministra Waltherja Funka, dodani so ji grafikoni, izmed katerih je posebno zanimiv tisti, ki v obliki ure ponazoruje mehanizem regulacije denarnega krogotoka.

Funkcioniranje tega mehanizma sloni na vzdrževanju dinamičnega ravnovesja med dotokom in odtokom denarja (Geldschöpfung und Geldabschöpfung) kakor tudi med blagovnim in denarnim krogotokom. Obe ti ravnovesji se vzdržujeta v sodobni Nemčiji s pomočjo avtoritarne regulacije gospodarskega procesa ter njegove prilagoditve vojnim ciljem. Denarstvo samo pa se ne regulira toliko s pomočjo tega ali onega kritja izdanega denarja, kolikor s pomočjo posebnih zunanjih in notranjih regulatorjev. Zunanji regulator je devizna politika, ki regulira dotok in odtok deviz. Notranji regulatorji pa so politika cen, mezd in davkov. Politika cen in racioniranje konsuma preprečujeta dvig cen. Vkljub temu, da se je obtok denarja v teku l. 1939. povečal v Nemčiji od 10,4 na 14,5 mil. mark, je bil po besedah W-a splošni indeks cen na debelo aprila meseca l. 1940. samo za 5% višji kot istega meseca l. 1939., dočim so n. pr. na Angleškem za isti čas cene zrastle za 55%, na Francoskem pa za 1. polletje vojne na 25% (str. 147, 156 in 155).\* Mezdna politika je tudi predvsem preprečevala dvig mezd in plač (Lohn- und Gehaltsstop). Davčna politika pa je stremela za tem, da se z davki pobere nazaj kolikor mogoče več izdanega denarja. Državni dohodki od davkov, carin in dr. dajatev so znašali v zadnji četrti 1938. l. 47 mrd. mark, v zadnji četrti 1939. l. pa 63 mrd. mark. Povečanje ni tako veliko kot na pr. na Angleškem, ker so bili v Nemčiji že pred vojno napeti vsi viri za financiranje države. Zadnji vir, iz katerega priteka denar v državno blagajno, in obenem pot, po katerem se emitirani denar vrača v emisijski zavod, so posojila. V 5 mesecih od avgusta do decembra l. 1939. je država prejela v obliki kratkoročnih posojil okroglo 8½ in v obliki dolgoročnih posojil okroglo 2 mrd. mark.

Veliko denarja, ki ga potrebuje država za financiranje vojne, prihaja torej od velike množine dela, ki ga zahteva država od prebivalstva, in od normiranega osebnega konsuma. Nevarnost inflacije pa se odstranja s tem, da se izdani denar po gori navedenih kanalih intenzivno pobira iz obtoka.

Aleksander Bilimovič.

\* V Jugoslaviji se je splošni indeks cen na debelo po podatkih Narodne banke od aprila l. 1938. do aprila l. 1940. dvignil od 77,1 na 102,4, t. j. za 52,8%.

**Mitraković Milinko** — *Žerve Drago: Zbirka uredaba, pravilnika, odluka i uputstva o suzbijanju skupoće, kontrolnih cena i ishrani.* Beograd. Knjižara i antikvarnica Akademija. 1940. Str. 255.

V knjizi je zbrana vsa dosedanja zakonodaja, ki se tiče najraznovrstnejših predmetov in ki ji je glavna svrha, zaježiti naraščajoči draginjski val in zavarovati za življenje in promet važna sredstva. Tako prinaša v prvem delu v trinajstih oddelkih nič manj kakor 24 različnih uredb kakor n. pr. uredbo o pobijanju draginje, o uravnavi prodaje blaga, o omejitvah odpovedi stanovanj in poslovnih prostorov, o kontroli cen, o zalogah blaga, o prometu s pšenico in državni intervenciji, o kontroli zunanje trgovine, o ustanovitvi direkcije za proučevanje in organizacijo poljedelstva v prehranitvene svrhe itd. itd. Skratka, v knjigi je zbrana vsa dokaj obsežna snov, tako organizatorične, gospodarske in kazenske narave, ki je bila izdana v zadnjih mesecih. Razen uredb so natisnjeni tudi vsi doslej izšli pravilniki, rešitve, navodila in razpisi urada za kontrolo cen.

**Dr. Aćimović M. Miodrag: Krivično pravo. Knjiga druga** — sv. 1. **Posebni deo: Krivična dela protiv života i tela.** Gradska štamparija. Subotica. 1940. Str. 46.

**Dr. Fischer Alfred: Zakonska določila o zdravljenju toksikomanov v zaprtih zavodih.** Ponatis iz Zdravniškega vestnika, XII, št. 8—9. 1940. Str. 11.

**Dr. Kušej Gorazd: Die gegenwärtige staatsrechtliche Lage Kroatiens im Königreiche Jugoslawien.** Ponatis iz Zeitschrift für öffentliches Recht, XX, 4—5., Dunaj. Str. 525—562.

**Perić M. Živojin: Crna Gora u jugoslavenskoj federaciji.** Ponatis iz Ekonomista 1940, št. 7—9. Zagreb. Ekonomist, Znanstvena knjižnica, serija B, št. 6. Str. 20.

**Dr. Reisman Avgust: Odločbe vrhovnega sodišča o delovnem pravu.** Ponatis iz Koledarja Cankarjeve družbe za leto 1941. Maribor. 1941. Str. 12.

**Dr. Vavpetič Lado: Življenje in zapisana pravica.** Založba Žena in dom. Ljubljana. 1940. Str. 96.

**Annuario di Diritto comparato e di Studi legislativi. Vol. X 1.** Roma. 1940. Str. 445. — Prinaša pravne bibliografije naslednjih držav: Finske za 1925 do 1928, Grške 1925 do 1931, Španije za 1931, Litve 1928 do 1930, Nemčije za 1928 do 1931.

**Annuario di Diritto comparato e di Studi legislativi. Vol. XI 1.** Roma. 1940. Str. 336. — Prinaša pravne bibliografije naslednjih držav: Italije za 1930 in 1931, Francije za 1931, Litve za 1931, Egipta za 1929 do 1931, Estonije za 1931, Nizozemske za 1931, Češkoslovaške za 1925 do 1931, Jugoslavije za 1931, Latvije za 1925 do 1931, Finske za 1929 do 1931 in Poljske za 1925 do 1931. Jugoslovanski prispevek je obdelal univ. prof. dr. R. Sajovic.

**Clanki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LVIII, 5:** Andjal P.: Krivično-pravna ocena vrednosti glasa savesti. Arandjelović D.: Ko može pobijati bračnost rođenja. Marković M.: Pravni standard u francuskom pravu. Blagojević B.: Sovjetski federalizam. Blagojević V.: Značaj i primena § 369 Grpp. Perić Ž.: Smrtna kazna u švajcarskoj. Cvetković G.: Uredba o kontroli spoljne trgovine. Tasić Dj.: Slučaj praznine? Putnik D.: Nezakonitost naredbe ministarstva kojom se štite privatni a ne javni interesi. Baltić A.: Dva slučaja faktičkih službenika. — **Arhiv LVIII, 6:** Tasić Dj.: Diskusija o indikativnim i normativnim naukama. Todorović M.: O pravilnoj upotrebi državnih dugova. Maklecov A.: Skitničenje i njegovo suzbijanje. Lazarević A.: Alternativna obaveza i alternativno ovlašćenje u parničnom i izvršnom po-

stupku. Živadinović S.: Poreklo obligacije u rimskom pravu. Medenica B.: Da li se Glavna kontiola pojavljuje kao tužilac u administrativnom sporu kod Drž. saveta po banskim rešenjima o službenim odnosima banovinskih službenika. Denković D.: Penzija gradskog službenika i donošenje gradskog statuta. Popović S.: Zakoni i uredbe dobijaju obaveznu snagu danom publikacije odnosno po preteku vacatio legis. — **Branič 11:** Živadinović M.: Povodom XII redovne godišnje skupštine Beogradske advokatske komore. Pešić L.: Naše disciplinsko sudovanje. Grubiša M.: Rešavanje prejudicialnih pitanja. Mišić D.: Večita robija i § 77 k. z. Milović A.: Uslovna osuda i sporedne kazne. Zamonjić M.: Zašto se ostavinski predmeti sporo okončavaju? Vlajić D.: Jedan kratak pogled na srpsku zadrugu u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. — **Branič 12:** Putnik D.: Pravna priroda i procesualna vrednost mišljenja datog u smislu § 77 Zakona o zaštiti autorskog prava. Vagner Lj.: Slobodno sudijsko uverenje pri odmeravanju krivičnopравnih sankcija. — **Mjesečnik 11:** Smolčić V.: Pravosudje u vidu etičke misli. Frey I.: Pojam nezaračenosti. Latković B.: Savremeni gospodarski intervencionizam. Pederin R.: Vrijede li propisi krivičnog postupnika o pravnim lijekovima i u postupku za krivična djela izvršena putem štampe? — **Mjesečnik 12:** Wagner E.: Mjesna nadležnost u krivičnom postupku. Puk. A.: Nešto o pravnoj naravi komasacije. Vernić V.: Dva mišljenja o potrebi industrializacije kod nas. Bruck Fl.: O krivičnom zakonu Ruske socialističke federativne sovjetske republike. Badovinac G.: Brisovna zaporka (Cancelling clause) i naknada štete. Milčić A.: Propisi §-a 195. rudar. zakona za Bosnu i Hercegovinu u odnosu prema ovršnom postupku. — **Pravosudje 11—12:** Janković R.: Naše odgovornosti zaštiti za države i naroda. Mirković Dj.: Postanak i pravni sastav trgovačkih društava. Britvić M.: Raskidanje zajednice. Grubiša M.: Jedan slučaj istraživanja vanbračnog paterniteta. Popović Dj.: Može li sreski sud na pretresu odbaciti zahtev za gonjenje, prijavu, ili obustaviti započete izvidjaje u sm. § 379 Kp. Šoškić B.: O primeni mere bezbednosti iz § 52 Kz. Hadžipopović A.: Dispozitiv optužnice za dela iz §§ 144 i 146 Kz. Tucaković M.: Pojam pozitivističkog pravnog pozitivizma i njegova kritika.

## Razne vesti.

**Kronika društva „Pravnik“.** V društvu je preda val gd. dr. Vladimír K u k m a n : Domovinstvo — potrebna pravna ustanova? (4. januarja 1941). — Za društvene člane so bili sprejeti gg.: Misjak Karel, sodni pripravnik v Celju, dr. Polenšek Ivo, odvetniški pripravnik v Novem mestu, Picek Jernej, Jesenko Anton in Polajnar Vincenc, vsi sodni pripravniki v Novem mestu.

**Osebné vesti.** Postavljeni so: za kasacijske sodnike pri vrhovnem sodišču v Ljubljani dr. Mastnak Lavo, dr. Kranjc Milko, dr. Vičar Leopold; za podpredsednika apelacijskega sodišča dr. Dolinar Andrej, za apelacijske sodnike dr. Lešnik Alojz, Habermut Avgust, dr. Šenk Josip, dr. Rupnik Vladimir; za predsednika okrožnega sodišča v Murski Soboti dr. Dobrošek Josip; za sodnika okrožnega sodišča v Ljubljani dr. Rant Alojzij in Bidovec Valentin; za sodnika okrajnega sodišča dr. Dremelj Anton (Slov. Konjice) in Petrovič Poljak Anton (Gornja Radgona), za sodne pristave Kovač Cyril (Ljubljana), Vidic Josip (Maribor), Jericijo Henrik (Tržič); sa sodnega pripravnika Jurca Franc. Premeščena sta sta-

rešina okrožnega sodišča dr. Močnik Ivan v Radovljico, pristav Derenčin Franc v Kočevje. — V področju politične uprave so postavljani: za načelnika dr. Bogataj Lovro, za banskega svetnika Legat Ivan in dr. Tekavčič Karel (Ljubljana), za sreske načelnike Brezigar Mirko (Škofja Loka), dr. Bratina Zvonko (Kočevje), Bizjak Andrej (Laško), za policijskega svetnika dr. Fakin Josip (Ljubljana). — Za pomočnika finančnega ravnatelja v Ljubljani je postavljen dr. Močnik Ernest. — Odvetniško pisarno je odprl dr. Globevnik Josip ml. v Novem mestu. — Izvrševanju odvetništva se je odpovedal dr. Vrtačnik Ivan. Ostavko je podal politično-upravni pristav Jarc Vojteh. — V pokoj so stopili banski svetnik Borštnar Vinko, apelacijski sodnik Janša Josip, načelnik dr. Pfeifer Vilko, sodnika okrožnega sodišča Pečnik Franc in dr. Tombak Josip. — Umrla sta apelacijski sodnik v p. Peterlin Fran in javni notar v p. Ploj Oton.

**Redna glavna skupščina Advokatske zbornice v Ljubljani** se je vršila dne 17. oktobra 1940.

Ob početku se je g. predsednik spominjal tovarišev, ki so umrli izza zadnjega občnega zbora (dr. Stanjko Mihael, dr. Mayer Fran, dr. Stare Emil). Razen teh je umrl tudi g. dr. Papež Oton, ki je bil na lastno prošnjo že 31. dec. 1935 izbrisan. Zbornica je štela konec septembra 1940 članov 300, od katerih pa štirje ne izvršujejo prakse (prirastek znaša štiri). Število vpisanih pripravnikov je znašalo ob istem času 124; velika večina je zaposlena pri sodiščih. Za civilnopravne spore je zbornica imenovala zastopnike siromašnih: v Ljubljani 297-krat, v Mariboru 268-krat, v Celju 212-krat, v Novem mestu 68-krat ter v Murski Soboti 28-krat. Procentualno so skoraj najbolj obremenjeni tovariši v Celju. Poudariti je, da izvršujejo člani ta officium nobile z isto vnemo in skrbnostjo kakor ostale pravdne posle; glede teh zastopstev skoraj ni nobenih pritožb. Zastopnike plačila zmožnih strank po § 22/2 2. za. je odbor določil v 65 primerih. V kazenskih stvareh imenujejo sodišča neposredno branilce revnih in branilce po službeni dolžnosti.

Preteklo leto je prejela zbornica 46 pritožb; v 39 primerih ni bilo povoda za postopanje, v petih primerih se je postopalo po § 54 za. (manjše nepazljivosti in nerednosti), dočim so se le tri pritožbe izročile disciplinskemu svetu v nadaljnje postopanje. Tudi statistika disciplinskega sveta kaže, da je mnogo pritožb, do polovice vedno neutemeljenih in izide po večini oprostilna sodba, če se disciplinsko postopanje sploh uvede. V letu 1940. je bilo prijavljenih 60 disciplinskih primerov; v 26-ih primerih je bilo postopanje ustavljeno.

Zbornica se je udeležila po predsedniku dr. Žirovniku in podpredsedniku dr. Fetiču ter odbornikom dr. Stanovniku in dr. Urbancu redne skupščine Saveza Advokatskih komor kraljevine Jugoslavije, ki se je vršila dne 12. maja 1940 v Novem Sadu. Kot referentje so med drugimi nastopili dr. Fetič: Znižanje prakse odvetniških pripravnikov, dr. Stanovnik: Oprostitev zborničnih pisem od poštnine in Uredba o občinskih hranilnicah, dr. Urbanc: Sprememba Pravilnika o nagradah odvetnikov zlasti črtanje 12% odbitka po čl. 28. Za predsednika Saveza za tekoče poslovno leto je bil izbran predsednik Ljubljanske zbornice g. dr. Janko Žirovnik, za sekretarja dr. Urbanc Anton. Prihodnje leto se vrši skupščina Saveza v Ljubljani.

**Stanovske zadeve.** Tudi v preteklem letu je odvetniški stan mnogo trpel zaradi velike nezaposlenosti. To stanje traja že celo vrsto let. Nezaposlenost je nastopila zlasti v zadnjih dveh letih, skupščina svari mlade pravnike pred prevelikim optimizmom, ko se odlo-



čaj za odvetniški poklic, da ne bodo zamudili ugodnejših zaposlitvenih prilik drugod. Glede plač odvetniških pripravnikov je odbor po okrožnici obvestil vse člane, da mora znašati začetna nagrada odvetniškega pripravnika najmanj din 1500— in da je zaposlitev odvetniških pripravnikov pod to minimalno mesečno nagrado proti ugledu odvetniškega stanu. Na akcijo odvetniških pripravnikov, da se pripravniška praksa skrajša na tri leta, je zbornica zavzela negativno stališče in zahtevala na merodajnih mestih, da ostane pri dosedanji petletni praksi. Z iniciativnim predlogom, da se v čl. 28 Pravilnika o višini nagrad za odvetniške posle črta 12% predvideni odbitek, zbornica zaenkrat ni uspela, četudi je to vprašanje pokrenila na skupščini Saveza. Zbornica si je prizadevala, da se ukine § 8 zadnji odstavek Uredbe o spremembi Uredbe o občinskih hranilnicah, katera Uredba je odvzela mnogo poslov. Zbornica je toplo pozdravila prenos sedeža najvišjega sodišča v Ljubljano, kjer posluje kot Vrhovno sodišče. Zavzela se je tudi za izpolnitev personalnega staleža Vrhovnega sodišča in predlagala zaradi omogočenja sestavljanja rednih in izrednih sej, da se imenujejo kot častni kasacijski sodniki univerzitetni profesorji in docenti ter tudi odvetniki, vsi po izvestni dobi službe.

Z a k o t n i š t v o. Zaradi uspešnejšega zatiranja zakotništva je zbornica ustanovila poseben odsek. Odbor pa opaža, da prihaja od strani članov veliko premalo konkretnih pritožb, na osnovi katerih bi se uvedlo postopanje.

G. predsednik je podal poročilo o zborničnih računih za leto 1959. Splošni račun izkazuje dohodkov din 146.595'74, izdatkov din 88.889'60; imovina znaša 57.706'15 din. Podporni sklad, kamor se stekajo vpisnine in disciplinske globe, je izplačal v l. 1959, na podporah din 25.660—. Počeniši s 1. oktobrom 1940 je odbor dovolil draginjske doklade vsem podpirancem. Podporna zaloga izkazuje 31. decembra 1959 din 496.625'81 imovine. Dr. Lapajne izraža mnenje, da se je podporna zaloga povečala zaradi tega, ker so se dajale iz nje premajhne podpore. Predlaga, naj se podpirajo vdove v bodoče v bolj izdatni meri. Predsednik in podpredsednik pojasnita, da je odbor vsako prošnjo za podporo vestno proučil in šele nato odločil višino podpore. Dr. Štampihar meni, naj odbor v bodoče pri določanju višine podpor gleda na to, da se podporna zaloga ne veča. V debati o proračunu in zlasti o prispevku članov za bodoče leto izrazi dr. Štampihar mnenje, naj bi se višina prispevka stopnjevala po višini davčne osnove posameznih članov ali po kakem drugem bolj pravičnem merilu. Temu se protivi dr. Krivic, ki pravi, da so davčne osnove često krivične; vsi člani morajo biti vsaj pri lastni zbornici enaki in zato morajo biti predpisani enaki prispevki. Dr. Fettich smatra za potrebno, da se opozore člani pri sprejemanju pripravnikov na to, da ni treba brez dejanske potrebe števila naraščaja zvišati, ker mora s tem nastopiti pavperizacija stanu. Občni zbor je soglasno sklenil, da znaša prispevek za bodoče leto za člana din 520—, za pripravnika din 200—.

V izpitne komisije za sodniške izpite so se izvolili člani: dr. Grossmann Vladimir, dr. Krejči Viljem, dr. Krivic Rudolf in dr. Skaberne Fran; v izpitne komisije za odvetniške izpite: dr. Černej Darko, dr. Grossmann Vladimir, dr. Jeleneč Celestin, dr. Kobal Alojzij, dr. Krivic Rudolf, dr. Lapajne Stanislav, dr. Urbanc Anton.

Pri sklepanju o predlogih članov poroča dr. Štampihar, zakaj je bil že določeni občni zbor Penzijskega fonda preklican; gg. notarji so zavzeli stališče, da bodo glasovali proti nameravam spremembam Pravilnika; sklicujejo se na določilo v Pravilniku, po katerem naj bi imeli gg. notarji možnost onemogočiti vsako spremembo pravilnika, če glasujeta dve tretjini notarjev proti. Dr. Štampihar izraža mnenje, da je

tako besedilo Pravidnika netočno (liberum veto v poljskem Sejmu!). Predlaga v tem smislu resolucijo. Dr. Lipold je mnenja, naj se taka resolucija ne postavi na dnevni red, ker je prepričan, da se bo našla sporazumna ureditev spora, dočim bi znal imeti sprejem resolucije za posledico razdor med advokati in notarji. Istega mnenja je predsednik Penzijskega fonda dr. Švigelj Anton. Dr. Žirovnik pojasni, da je bil sam navzoč pri pogajanjih, ko je šlo za sprejem notarjev v Penzijski fond. Takrat se je predvidevalo, da imajo notarji pravico veta le tedaj, če bi se kršila njihova enakopravnost. Dr. Vavpotič je mnenja, da se dotični pasus o vetu notarjev pomotno razlaga. Dr. Štampilhar pojasni, da ima predložena resolucija samo namen opozoriti gospode notarje, da je njihovo stališče pomotno, in spremeni besedilo predlagane resolucije v tem smislu; nakar se resolucija soglasno sprejme. Mimogrede bodi omenjeno, da se je vprašanje veta gg. notarjev med tem časom sporazumno rešilo.

Pri slučajnostih je poročal gospod predsednik, da je g. ban določil minimalne mezde za nameščence s posebno uredbo. Iz besedila čl. 1 te uredbe izhaja, da uredba ne velja za odvetnike. Dr. Mohorič in dr. Feticz zastopata mnenje, da je prepuščeno posameznim članom odrediti višino plače svojim uslužbencem v okvirju že izdanih navodil s strani odbora, da pa odbor ni kompetenten izdajati zadevna navodila članom. Proti temu naziranju ni bilo ugovora.

**Zakonska pravda na prvi stopnji z odvetnikom kot zastopnikom siromašnih.** V teoriji in v zakonih je takšna stvar seveda izključena in „nepripustljiva“. Saj bi se s tem siromašni stranki vzela celo pravica, da bi se na prvi stopnji zastopala sama. A v praksi?

Apelacijsko sodišče v S. je izreklo v svojem sklepu Pl. 232/40 mišljenje, da se odvetnik ne more razrešiti zastopanja siromašnih na prvi stopnji, ker... „v konkretnem primeru ni v teku samo pravda za ločitev zakona od mize in postelje, marveč tudi tožba za preživnino, kar se sme (v konkretnem primeru) na temelju § 6 cpp. spojiti.“ Tako bi bil torej odvetnik dolžan tudi na prvi stopnji zastopati stranko v ločitvenih pravi brezplačno, če je zahtevek za prehrano združen z ločitvenim, čeprav govorita §§ 27 in 22 za. drugače, kakor je posebno jasno govoril tudi § 16 avstr. odv. r.

Zato pa je cela teorija o dopustnosti kopičenja zahtevkov za zakonsko preživljanje z zahtevkom za ločitev in narobe napačna, kot so to naglašali prejšnji pravniki n. pr. Pollak, Ott in dr. Tu imamo posla s postopkoma različne vrste; pristojnost sodišča je tu bolj stranskega pomena. Odvetnik je v navedenem primeru sicer dolžan zastopati zastoj tudi na prvi stopnji in kar se tiče ločitve — nasprotni siromašni stranki, ker ji je imenovan od odbora odvetniške zbornice in dan od sodišča; toda on v navedenem primeru ni dolžan zastopati sploh, temveč mu za odnosne stroške odgovarja zbornica, ki ga je imenovala. Če bi ga v ta namen ne bila imenovala, moralo bi sodišče, če bi bilo hotelo, samo vzeti si v ta namen odvetnika in ga honorirati. (Gl. komentar H. Hortenk § 66 cpp.).

Dr. M. Malnerič.

Opomba. Ne strinjam se s priobčevalcem te deloma upravičene notice, da bi bil postopek na ločitev zakona od mize in postelje postopek posebne vrste. Pač pa sta to postopka za razvezo in za veljavnost zakona. Pri zadnjih dveh res ni mogoče kopičenje z zahtevkom za preživljanje in to navzlec § 73 cpp., ker prepoveduje to § 322 cpp. V objavljenem primeru bi bilo moralo sodišče prošnjo siromašne stranke, naj se ji da zastopnik siromašnih, kolikor se tiče ločitvene pravde same, zavrniti.

Dr. R. S.



## Obrestujemo

*ploge na hranilne knjižice in  
in v tekočem računu z naj-  
ugodnejšo obrestno mero.*

---

## Dajemo

*posojila vsake vrste.*

---

## Kupujemo,

*prodajamo in posojujemo  
vrednostne papirje.*

---

## Opravljamo

*vse posle denarnih zavodov.*

---

## Dravska banovina

*jamči z vsem svojim premo-  
ženjem in davčno močjo za  
naše obveznosti.*

---

Hranilnica  
dravske  
banovine

Ljubljana — Maribor —  
Celje — Kranj — Kočevje